

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Anul XIV
Nr. 40 (492)
Sâmbătă
2 octombrie
1971
8 pagini
1 leu

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

„În acest proces multilateral de formare a omului nou, cu o înaltă conștiință socialistă, un loc primordial îl ocupă învățământul, ca factor principal de educație și cultură. Prin făurirea omului nou, cu o conștiință revoluționară ridicată, înțelegem formarea unui om stăpîn pe tot ceea ce posedă mai bun cunoașterea umană în toate domeniile de activitate. Cînd vorbim de educația socialistă nu înțelegem nici pe departe numai însușirea unor citate sau unor lozinci generale, ci a totalității cunoștințelor, tehnice, profesionale, științifice și politice. Numai acest tot unitar poate crea omul societății de miine, constructor al comunismului.“

Din Cuvîntarea tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, la mitingul consacrat deschiderii anului de învățămînt universitar.

Universitate și educație

Ieri a început un nou an universitar: este evenimentul național cel mai important al fiecărui întii octombrie. Despre rolul universității în viața spirituală a țării am vorbit mereu, în paginile revistei noastre, și e bine să vorbim mereu. A fost evident, an de an, interesul crescînd arătat universității, școlii în general, de către conducerea partidului și a statului. Documentele plenarei din iulie, ca și dezbaterile din presă pe care ele le-au suscitată, sînt o dovadă vie și stimulatorie a acestui interes. Și pentru că, de fiecare dată, am ales spre discuție o anumită problemă legată de universitate, din multele care ar putea fi evocate în pragul noului an studențesc, vom proceda întocmai și acum, oprindu-ne la acea problemă care ni se pare a sta, astăzi, în centrul atenției, mai mult decît oricînd: **educația.**

Să vorbim așadar despre educație. Nu mai trebuie spus că universitatea este un mediu și un mijloc de instrucție și, în același timp, un mediu și un mijloc de educație. Una fără alta, instrucție fără educație nu se poate, fiindcă știința presupune nu sterilă depozitare de cunoștințe ci deschiderea unei căi spre acțiune. Universitatea nu pregătește niște computere vii, nu urmărește în primul rînd acumularea și memoria: ea pregătește oameni capabili să utilizeze în practica socială cunoștințele pe care și le-au însușit. În acest spațiu dintre memorie și spirit creator, dintre **cunoștință și conștiință** se află locul educației, într-o primă accepție a cuvîntului. Prin educație formăm tocmai acele conștiințe active, în stare să facă față cerințelor economiei, știin-

ței și culturii moderne; prin educație, dezvoltăm inițiativa și creația. Cum s-ar putea imagina lumea noastră în continuă schimbare fără această capacitate de adaptare permanentă la nou? Un om de astăzi pe mașină pe care progresul tehnologic o scoate din uz după un număr de ani: un om trebuie să se adapteze progresului și să determine el însuși progresul.

Documentele plenarei din iulie au subliniat caracterul marxist-leninist și comunist al educației în România. Împrejurarea aceasta ne întoarce încă o dată la spiritul creator care trebuie să guverneze învățămîntul nostru astăzi, care trebuie să guverneze universitatea modernă românească. Marxismul este o doctrină și în același timp un program de acțiune; se știe că fondatorul marxismului a spus că problema ce se pune filozofilor nu este pur și simplu de a cunoaște lumea ci de a o transforma. Plafonarea, fixarea în idei pe care progresul tehnic sau cultural le-a eliminat de mult, prejudecata și clișeul — iată tot atîtea forme, grosolane ori subtile, de a denatura marxismul. O doctrină care se întemeiază pe dialectică și pe istoric nu poate fi decît o doctrină care presupune și stimulează spiritul creator. Să facem din universitățile noastre — tehnice sau umaniste — locașuri de formare a acestui spirit creator, din studenții noștri, oameni primitivi de nou, capabili oricînd să învingă rutina (această birocratie a spiritului); să stimulez dezbaterile, să unim instrucția cea mai solidă cu educația cea mai profundă.

LUCEAFĂRUL

2 octombrie 1911 — 2 octombrie 1971
60 de ani de la nașterea lui Miron Radu Paraschivescu

Miron

Că din lemnul meu, viorile, doară
Poate se croiesc în vîna-mi subțire,
Și spunuși: din ce cîntă o vioră,
De nu din nădejde și din amintire?

M. R. PARASCHIVESCU: Metempsihoză

Se născuse dintr-o vioră cum astăzi nu se mai face, — și era o vioră unică.
N-o puteai pune la priză, ca să răsune cum îi place unuia sau altuia: ca o fanfară cu transizitor, ca o orgă electronică manevrată de un surdo-mut sau ca o furtună de improvizate motive demagogice.

Era o vioră unică; făcea geloase scoicile: în ea, puteai auzi Oceanul, cu toate miraculoasele-i metamorfoze, vocabularul infernal al mitralierelor, al „bazookas“-urilor și al rachetelor surzătoare, gata să mature o cit mai substanțială parte din umanitate.

Continentul acestei viori unice era, firește, cîntecul.

Însă, pentru idioșii veacurilor viitoare, trebuie să spun: vă înșelați dacă vă imaginați că forma acestui cîntec, cîntec unic și el, cîntecul lui Miron, și nu numai al lui, lua totdeauna forma viorii. El era, sublim pentru că își păstra pielea ori de cîte ori dorea, dar ori de cîte ori trebuia (și trebuia, vai, de atîtea ori!), se putea transforma, și se transforma, în sabie, în dispreț, în silă și într-o mîhnire și o acuză, care erau și ale noastre, ale tuturor scriitorilor și ale atîtor cititori, frați ai noștri.

★

Și despre Miron, care ar fi împlinit, în această zi, o vîrstă depășită de mine acum cîteva luni, mă desparte, iată, un noian de stele.

Și trebuie să scriu despre el nu cum l-am văzut, cu puține ore înainte de moarte, îmbrăcat într-o pijamă amărită și avînd în picioare niște ciorapi groși, de țîrîn foarte amărît și bătrîn — ci ca despre o vioră.

O vioră unică...

Eugen JEBELEANU

1 octombrie 1971, — deschiderea anului universitar. Tovarășul Nicolae Ceaușescu la Institutul Politehnic din București.

Au cuvîntul studenții

Imi plac buletinele
de știri mai mult
decît muzica ușoară

CONSTANTIN GEREANU
student în anul IV, Academia de Studii
Economice, Facultatea de Contabilitate

— De unde simteți?
— Din Buftea, unde am făcut și liceul.
— De ce v-ați dus la această facultate?
— E o treabă destul de... Cum să vă spun? Eu întii am făcut armata, am lucrat. Chiar în bransa asta. Cum erau înainte liceele de cultură generală... Mai nimic nu știai, cînd ieșeau din ele. Ei bine, cu lucrînd — am avut avantajul că știu ce e lucrul.
Astăzi de dimineață în senat s-a dezbătut ideea tovarășului Ceaușescu că trebuie să se dezvolte liceele profilate. Ca și cum ieri ar fi fost într-un liceu, așa de exact e ceea ce spun de asemenea să se facă teste — pe baze științifice — pentru a ști ce fel de elevi sînt în licee. Sigur că orice om crede despre sine că e mai bun decît în realitate. E nevoie de un examen serios, exterior lui. Greșeli se ivesc oricînd. Dar trebuie o preselecție a viitorilor specialiști.

— Ce spuneți că v-ar place să apară din discuția noastră?

— Ceva în legătură cu specificul facultății noastre. Mulți își inchipuie că noi sîntem niște funcționari cu diplomă. Și uneori așa se și întîmplă. Dar în general noi nu sîntem astfel. Noi avem cursuri de o actualitate stringentă. Dar dacă n-aș fi luat contact cu problemele practicii, poate nu m-aș fi îndreptat încoace. Nu cred că trebuie să umblăm după diplome sonore, ci cu eficiență practică mare. Aceasta e principalul.

— Deci ați intrat al II-lea la facultate...

— Și de doi ani încoace sînt cel mai bun student al anului meu. M-a dus la asta și practica.

Legarea nemijlocită a învățămîntului de practică — dacă va fi aplicată în spiritul a ceea ce este — e de cea mai mare importanță.

— Cum se va face această legătură cu practica?

— În primul rînd — în toți anii de studiu, se vor face cite 4 ore pe săptămînă, nu numai

în întreprinderi, ci și în laboratoare. În al doilea rînd — ele vor fi normă a cadrului didactic care pînă acum numai verifica practica. Acum practica e ca orice seminar, are loc în prezența cadrului didactic. Asta e bine, și pentru noi, și pentru cei din producție care ne reproșează uneori ruperea de practică.

Un lucru semnificativ este și dubla coordonare a facultăților, de către Ministerul Învățămîntului și de către Ministerul Finanțelor, în cazul nostru.

Trebuie să vă spun că există o optică greșită despre economist care era privit și plătit mai prost decît tehnicianul. Această optică influența pe cei ce voiau să se specializeze în aceste discipline. Astăzi se dă locul cuvenit economistului în conducerea treburilor întreprinderii. Asta e determinat o creștere importantă a nivelului valoric al facultății noastre.

— Mai aveți deci un an...

— Peste un an sînt în producție: mi-ar place să lucrez la Uzinele „23 August“, unde am făcut practică. La „23 August“ un economist înțelnește toată gama de probleme. Un economist e foarte solicitat la „23 August“.

— Vă interesează politica?

— Părerile mea e că mediul nostru e un mediu politic. Mă simt, dacă nu citesc ziarele, un infirm. În această vară m-am căsătorit. Soția mea tocmai spunea că mie-mi plac buletinele de știri mai mult decît muzica ușoară. Economistul nu poate fi conceput apolitic. Într-o lume a diversității situațiilor economice, fiecare decizie economică este și politică.

Trebuie aprofundată situația politică, atunci cînd se ia o decizie economică. Sau, în orice caz, trebuie avută în vedere și consecința sa politică. Un economist face zilnic politică.

— Sînt compatibile științele economice cu demagogia?

— Cred că spre deosebire de alte forme de manifestare omenescă, în domeniul științelor economice, rezultatul opțiunilor poate fi verificat de îndată în practică. Practic nu există demagogie aici. Eu consider că baza noastră teoretică ne permite să abordăm problemele și în funcție de reacțiile lor fizice. Dar demagogia nu e compatibilă cu științele economice.

— Cum poate fi curajos un contabil?

— El are prilejul să dea această dovadă în fiecare zi. Mi-a plăcut ce-mi spunea un inginer la Uzinele „23 August“: „De fapt directorul nostru economic e tatăl nostru, el ne ferește de greșeli“.

Curajul unui economist e de a feri producția de greșeli. Sînt cazuri în care mergînd pe lingă realitate (neprevînd-o în față!) se pot crea avantaje economice aparente. Dar economistul trebuie să privească lucrurile în esență. Curajul lui e să discearnă între aparență și esență, ferînd colectivul din care face parte de deziluzii economice.

Practica înscamna
practica, nu
hîrfoșărie

VETURIA GILGĂU
studentă în anul V la Facultatea
de Instalații pentru Construcții

— De ce te-ai dus la această facultate?
— Auzisem că Politehnica e mai mult un titlu decît o meserie. Auzisem de această facultate, la care sînt, imi plăcea și ideea că e foarte nouă și destul de rară, chiar în lume.

— Cum a mers?

— A mers foarte bine. De altfel eu am un dar de a mă simți bine peste tot. Mi-era ușor, că-mi plăceau și materiile și profesorii. În anul II am fost primită în partid. N-am avut niciodată medie mai mică de 9. Am lucrat și la revista facultății, la „Amfion“.

— Unde nu ți-ar plăcea să fii repartizată?

— Poate într-un loc de șes, de exemplu pe acolo printre olteni.

— Nu-ți place șesul?

— Nu-mi place pentru că e prea odihnitor?

— Dar ce, Bucureștiul e oraș de munte?

— Știți care e părerea mea despre București?

— Nu.

— E un oraș foarte obositor. E frumos dar neplăcut. Mi-ar place să merg la Piatra Neamț, la Vilcea.

— Vilcea e un oraș oltenesc.

— E singura excepție pe care aș accepta-o.

— De ce nu-ți plac oltenii?

— Sînt prea furioși, așa-mi face mie impresia. Și iată și un alt motiv: am un prieten oltean, la care țin mult, și cu care probabil o să mă și căsătoresc.

— Bine, dar asta n-ar fi un motiv.

— N-am trăit printre olteni, dar mă sperie.

— Îți place politica?

— Imi place politica în măsura în care particip la ea, puțin, puțin, dar să particip.

— De ce există indiferență printre tineri?

— Sineer?

— Da.

— Uneori accepți cu entuziasm o idee, care pînă să se pună în practică se deformează.

Adrian PAUNESCU

(Continuare în pag. 8)

Note la poezia lui Miron Radu Paraschivescu

Vom putea vreodată — acei ce l-am cunoscut bine și am petrecut vreme îndelungată în preajma lui — comenta cu obiectivitate creația neobișnuită și importantul rol scrisorilor care este Miron Radu Paraschivescu? Semnarea acestui spațiu de revizită își mărturisese neputința de a-l judeca „instrăinat” (condiție elementară a lecturii, de a-l judeca „instrăinat” de ea să nu se transforme în simple omagii orale, nelocul lor în actul critic) pe poetul M.P.R., de care însăși existența noastră literară este intim legată, filial.

Cugetând mai adânc, mai bărbătește, înțelegem — pe de altă parte — că neuitatul autor al **Cintecelor țigănești**, care a încurajat încreștarea exprimării (liberă, patetică, responsabilă) a fiecărei artiști, a fiecărei om, s-ar arăta nemulțumit, el cel din urmă, dacă critică s-ar dovedi prea mare sentimentelor ce ne leagă oprită printr-o frântură ezitantă, lipsită de franchețe. Vom încerca, așadar, să rostim câteva impresii în marginea întinsei sale opere poetice.

Miron Radu Paraschivescu a publicat un singur volum de versuri înainte de război, binecunoscutele **Cinteci țigănești**, destinate — după cum au opinat cei mai mulți dintre criticii lor — unei postumități de durată. Să remarcăm însă că nici aceste poeme nu au încetat a fi adăugate în anii noștri (celor 18 cinteci de lume și balade inițiale le-au fost alaturate alte 11, între care: „O dămară”, „O pasăre”, „Terente și Tițina” — piese ce completează fericit placheta din 1941). Celelalte culegeri de poeme, de la **Laude** până la **Ultimele**, chiar dacă recuperază numeroase piese din tinerețe, aparțin perioadelor literare actuale. Vrem să spunem, în cele din urmă, că M. R. Paraschivescu și-a elaborat o parte însemnată, cea mai întinsă, a liricii sale, la maturitate, în ultimii 15-16 ani. Trăind, pentru mulți din admiratorii săi, sub semnul titanului debut (într-un interviu acordat lui Adifan Păunescu, autorul se plîngea: „Din păcate eu am avut un succes cam facil... Cu ce? — Cu **Cintecile alea (?) țigănești**...”). M. R. Paraschivescu își plîngea statornic opera cu alte poeme, derutate ca modalitate, strînse în volume arareori unitare — aceasta din pricina reușirilor din tinerețe.

La ora actuală nu avem o culegere cu adevărat reprezentativă a poeziei sale. **Scriserile** (în primele două volume, cite au apărut, este cuprinsă aproape în întregime creația sa poetică) sînt mai degrabă un „depozit” de texte lirice decît o selecție. Nu avem nimic împotriva acestei modalități de editare, în cazul scriitorilor importanți sînt imperios necesare aceste „opera omnia” (să nu ne amăgim, editarea amplei opere a lui M. R. P., extinsă pe mai multe genuri literare, a jurnalei și corespondenței sale, abia urmează a fi împlinită; deocamdată așteptăm tipărirea a ceea ce el însuși a pregătit pentru seria scrierilor sale). Mai dificil este, însă, ca din parcursarea sutelor de pagini să desprindem linia (liniile) de forță ale liricii sale, unitatea lor atît de greu pusă la încercare de mobilitatea creatoare a autorului! El minuia, simultan sau trezind cu seninătate și hotărîre de la una la alta, cîteva formule poetice consacrate. Absența acelei „monotonii” de identificare, proprie celor mai mulți creatori, nu înseamnă și absența unei reale identități lirice. Liniile la prima vedere divergente ale poeziei sale se adună în adînc, într-un portret launtric recognoscibil. Odată prins sunetul de reconfortat, din profunzimi, al cîntecului său, poezia lui Miron Radu Paraschivescu își vadește categoria unitate internă, oricît de felurită sună întinșările ei prin art.

Pentru cineva care se așterne întia oară la lectura liricii paraschivescine (adevărata „oasă ale Domniei-Sale” de Miron Paraschivescu) și străbătutea cărților și cînturilor echivalează, intructivă, cu parcursarea mai multor poezii congeneri. Unul este cel declarativ poetic care „pare să nu se poată exprima altfel decît în ample discursuri, în predică, diatribă, filipice și estilare, adresate neapărat lumii întregi și tuturor oamenilor deodată. Tonul este larg oratoric, gestulastic desfurătușă la maximum, expresia cerimonioasă. Invocatiile sînt de ordină familiarității solemne, însoțite de refrane sau leit-motivuri lirice; alături, laude din limbajul curent, dar ridicate la rangul de parole sau lozinci, punctate, nu rareori, prin avertismente și imperative” (am citat din prefața lui Radu Popescu la volumul antologic apărut în 1963, în B.P.T.). Pentru unii critici aceste poeme, generoase ca simțire socială, de o înaltă conștiință civică, își păstrează în perspectiva anilor doar o valoare de document „care atestă bătălia de inimă ale unei epoci, dar care, seose din contextul lor istoric, nu ne mai vorbesc decît prin evocare despre valoarea lor” (Florin Manolescu). Fapt este că aceste discursuri contrazic nevoia de echilibru a liricii lui M.P.R. din anii următori, că patetismul lor riguros oratoric se înalță ca o vegetație ecuatorială, abundentă, dintr-o tulpină modestă.

E vorba, din **Declarația patetică** de poeme (unele doar parțial recuperabile), precum: „Prefață”, „Bună ziua”, „Piinea unanimă”, iar din **Versul liber** de: „Poetii”, „Sînt unora pe pămînt”, „Indirjirea” (poem al pasiunii erotice ca „boală” și sfîșiere fără alinare), de ciudată „Dispariția soarelui”, amintind la maturitate, sub semnul pateticeilor din tinerețe.

Cronologic, așa cum se poate deslîșii din dispozierea lor în **Serieri**, după **Primele**, de o valoare literară strict documentară („nu fără a ne instrui, totuși într-un fel foarte semnificativ, asupra întinșărilor structurale” ale viitorului poet, preciza Lucian Raicu, descoperind „în nucleul lor, mai toate dispozițiile fundamentale, toate notele trebuitoare cristalizării unui portret interior mobil”) urmează, „vociferarea” **Declarației patetice**, s-ar părea că tinărul poet, ce căutase în întîile sale texte să-și mineralizeze în forme de o mare severitate expresia naturală, se eliberează în discursul social de eficiență nemijlocită, vastă profesione de credință comunistă, de apărare a umanității artei. Istoriceste, explicațiile acestui demers sînt numeroase și revelatoare.

Și iată că mișcarea lirică a începuturilor este reluată în **Cinteci țigănești**, pe o treaptă calitativă nouă. În comparație cu neștiințutii, programatica discursivitate a **Declarației patetice** (vorbind, mereu, nu despre volume, a căror alcătuire e mult mai complicată, ci despre etape poetice) **Cintecile țigănești**, strînse în metrica fluentă, cantabilă a baladei de mahala, prezintă o reacție de restrîngere a emisiei lirice. Tînătoarea filipică devine intonare în soaptă a unui cîntec „de inimă albastră”. Pompiliu Constantinescu a scris o foarte favorabilă recenzie la debutul lui M. R. Paraschivescu, precedată de un adevărat istoric al liricii de inimă albastră, pe care îl coboară din Văcărești, Conachi, Anton Pann, trăcîndul prin experiența grandioasă a lui Arghezi, care, în **Flori de mușcală** a înobilat „un material și o expresie atît de dificile și de repulsive în aparență”. În tînărul autor al **Cintecilor țigănești**, criticul constată „atît de un estel, inteligent, curios de pitoresc moral și lexical, cunosător al unei întregi tradiții de literatură de duh și expresie suburbană”, care „păstrează tehnica unui rafinat restaurator de piese poetice, de epocă, sau reconstituie unele momente cu multă grijă a amănuntului decorativ”.

S-a vorbit mult despre tînărul Lorca-Paraschivescu, **Romaneș gitan și Cînteci țigănești**, exagerîndu-se frecvent importanța influenței exercitate asupra poetului nostru de către cel spaniol. Nu încapem însă săi că acesta i-a premers lui M.P.R., că, apucîndu-se să-și scrie cîntecile, cel de al doilea le avea în minte pe cele ale lui Federico Garcia Lorca (vibrant omagiat și cu constantă modestie pomenit). Părea noastră este că, la masa actuală a ciclului, ponderea puținelor piese tînărești — adaptate din **Romaneșo** („Nevasta mincinoasă”, „Cîntec de fată neagră”, „Cîntec de lună” și „Cîntec de poterași”) a scăzut simțitor. Mai mult, îndrăznim să spunem — și prin aceasta nu voim să trecem cu vederea valoarea elementelor de adaptare personală cuprinse în poeziile incriminate — că importanța și definitorie în **Cintecile țigănești** este partea (preocupîntoasă și cantitativ) ce-i aparține în exclusivitate. Mai limpede, că aceste patru texte puteau chiar lipsi, fără pierdere gravă, din ciclu; preluîndu-le cu forme în regulă, M. R. Paraschivescu a modelat materia lor în conformitate cu viziunea sa proprie, adaptîndu-le, cu alte cuvînt, nu doar dintr-o limbă într-alta, ci și în lumea particulară văzută de el în mahalaua românească. Faptul simplu că demersul său se înscrie în linia unei tradiții literare românești (s-a văzut cit de lungă e lista autorilor care au ilustrat-o, într-un fel cit altul) înălțură din capul locului orice posibilă ripostă mini-malizatoare.

În fine, se poate spune că, în pofida adaptării lor la spațiul nostru geografic, cele patru poeme după Lorca sună totuși „străin” în celegere. Violenta lor sumbră contrastază vizibil cu blîndețea celorlalte, unde o lume modestă, pașnică se exprimă **indirect**. Țigăniul lui M. R. P. sînt arzători **gitanos** hispanici, „abzîndu-se cu „la guardia civil”, ei bieți oameni nevoiași, obediți, care-și cîntă iubirile „arabice” se bleamă, se plîngă, vîndu-se, înfruntările cele mai singeroase dintre ei nedepășind vîndeta mărunță din „Rîd” (ceea ce nu împiedică revelarea unor profunde sensuri tragice într-un poem extraordinar). Este seducătoare și ideea lui Florin Manolescu, conform că-

rei **Cintecile țigănești** au un sens mai profund dramatic, de parabolă a existenței: „Cine citește baladele lui Miron Radu Paraschivescu trebuie să înțeleagă că de fapt această carte este o reprezentare a unei lumi, violentă în raporturile ei, bună și rea în același timp, cîlcîind de gesturi pure și de ipocrizii”. Dramele mici și mari din pitoresca lume țigănească ne aparțin tuturor, auzorul e trist „înțeleagă că în fata forțelor colosale care se înfruntă și se deoră, poetul nu este decît un „țigan spioier”, un lăutar în trecere prin această lume, ca truverii pe la curțile priariere”.

După **Cintecile țigănești** vine la rînd o încercare de epopee, **Cintarea României** (poema datează din 1952), interesantă prin reluarea mișcărilor discursive din **Declarația patetică**. Reluare curioasă, căci acum ritmurile și metricele sînt riguroase, artificios exersate, în schimb discursul, cu toate păcatele lui, e mai pletoric, mai factice, ca oricînd. Radu Popescu, în prefața la care am trimis, se ostenește pe cîteva,

cu penumbre și sinuozități de atitudine, omul care descifrează în întîmplări și imediat prevestiri și coincidențe pentru propriul destin. Poezia lui e acum lipsită de constringeri și de convenția unui stil unic”.

Pentru a reda mai clar drumul liricii lui M. R. Paraschivescu, așa cum am încercat să-l simplificăm noi, vom spune că mișcarea cea mai intimă, proprie acestui autor, este apropierea și depărtarea, rînd pe rînd, de discurs. El e autorul unora dintre cele mai discursive poeme (ne referim, acum, la cele viabile) și, totodată, al unora dintre cele mai lapidare din literatura noastră. De-a lungul anilor M. R. P. s-a apropiat cînd de polul expresiei concentrate, intens sugestive, cînd de cel al avalanșei de vocabile ce-și propun să realizeze emoția prin acumularea. Iată un exemplu de asemenea vîrbă pătimaș (inspirat): „Despre acest lucru vreau să vă vorbesc despre clipa gîc, electrică, spectaculară, / cînd așezăm truverilor cu cobza de uit și spada la sold, / imi umplu pieptul ca să-ncep cîntecul meu categoric pe viață și pe moarte. Se face atunci un mare gol, și-o mare șapamă, străfundă, mă cuprînde. Privesc în toate părțile: sînt singur. Singur pe tot pămîntul, în toată lumea, sîngur de la un capăt la altul al lumii, / ce la-ncep și pină la sfîrșit, / singur ca un osîndit, ca un lupător”. Versul e amplu, în permanență continuare, de parcă nici-o frază nu poate fi ultima, de parcă ar mai trebui cu orice preț adăugat ceva, sublimat, nuanțat. Invers, în laudele de expresie lapidară, punctul vine degrabă, fiecare distih, strofă, vers se cere rețezat în final ca o comunicare desăvîrșită, căreia orice alte adăosuri îi sînt inutile ori chiar nocive. Iată „Lăutarul”, dedicată lui George Enescu: „Cu spiritalu-vîrf, / vîoara pare / În pieptul lui, un semn de întrebare. / O-mpunge-arcușul ca o codriște. În juru-i timpuri, spații prînd și miște. Și cum se zbate roșia lăută / E-o arîpă din pieptul lui crescută”.

S-a spus că laudele lui M. R. P. sînt o formulă didactică. Plecînd de la aspecte de natură, obiectiv existente, poetul ajunge la semnificații; e o deducere de sensuri, unele previzibile, altele surprinzătoare. Autorul ne „instruiește”, oarecum, să vedem, să simțim, să auzim, să gustăm și să pipăm în real. E un triumf senzual, feroce, o bucurie de a posedea „pereni” existența, în toate formele ei, o cîntare a maternității universale, în stare vizibilă sau latentă. (Un articol important a închinat acestei teme N. Manolescu: „Poet al vieții”, în „Contemporanul”).

La un autor obsedat de categoric, de rostirea căreia nu i se mai poate găsi ripostă (în **Declarația patetică**, pentru că ideile erau atît de înalte și nobile, discursul îl părea îngăduit, ceea ce avea de comunicat fiind, prin sine, categoric) este firescă înclinarea spre exprimarea sentențioasă, mai mult: spre definiția lirică. În cărțile sale de poezie definiția, element tipic al didacticii, abundă, încă de la început, adevărata ei glorie începînd însă o dată cu **Laudele**. Lacrima este definită astfel: „Fluid sicca / Cadavrul cîtor vise / Îl loagă și o lacrimă și moare. Doar cît scînteie-n negrele abise. Prin beznă cărni, steaua căzătoare”; poezii „sînt într-adevăr doar umbra, prelungea și ecoul faptelor voastre” („...”) „Ei sînt tăcerea care creează sunetele, Mișcarea prin care durată se măsoară și „în neînțînă morții nici nu sînt. Decît protestul flori pe-un mormînt”; colbul: „acost mesager prin care pămîntul își începe învaria tăcută”; florile, care vin din pămînt „pentru noi, orbii din fund / Ele sînt perisocape”; cărbușii: „tăcîndu din incendii verii”; cămașa de forță, într-o zădușitoare poezie: „Vesmint inteligentelor de gală / În minios și depletit avînt. Tu împlinși înțuta ideală / A duhurilor rupte de pămînt”. Sînt numeroase poemele-definiții, precum „Fotografie”; „Cîcitare pe-un cîmp de hîrtie / De trecerea mae lăsată / Cu-a umbrei complicitate / Nefrînă-nă, Stătie / A clipei scapate de moarte / Fotografie / Cenusăreasă-nre arte / Ca fluturii, crinii / Document al lumii”.

Una dintre cele mai înalte exprimări ale liricii lui Miron Radu Paraschivescu, pentru noi o adevărată cheie de boltă a concepției sale despre lume, este „Mărul”, un antologic poem — definiție a permanenței eterne a Vieții în univers prin maternitate (ecou la acel „Amor che move” și l'altre stelle” dantesco): „Privește acest măr: e mai aprins / Decît obrazul tînei feciore. Al cărui brîd gîngă și l-a întins / Ca ramura din foam, tremătătoare. / Sămînța prinsă-n carnea lui adîncă / Îl împlinesc palma strălucire, / Cînd el, tăcut, spre lume își aruncă acea egală, calma strălucire / A unui astru viu care străbate. Pe largi orbite, biruite spații. Născînd prin sine timpurile toate / Sub soarele unei certe gravitații. Asemeni mamei tînei ce știe / Că-n arcuria pîntecului poartă / Durata unui timp ce o să vie / Prin coapsa ei, boltită ca o poartă”.

Ilie CONSTANTIN

Ultimele

Nu, nu i-a fost dat poetului Miron Radu Paraschivescu să ajungă la ultima Thule a somnului, la timpul îngăduitor al senectutii în care, eliberat de povara și de răspunderea dublă a trecutului și a viitorului, să rămîna suspendat într-un prezent indefinit, precum însuși poezii sale — și propina în acea Prefață din 2 noiembrie 1970 la volumul de versuri pe care-l pregătea la Ultimele: „Bătrîn, în fine, să-ni mai fac iluzii / Despre ce-a fost ori cum putea să fie, / Scapă de optative și gerunzi / Și tolănit în dulcea sindrofie / A mselor...” Blînda, insidioasă ispită a oboselii, a parasilor cîmpului de lupă cu armele lui, în zădar îl dădea ochul poetului, în zădar căuta să-l subjuge. Chiar atunci cînd acesta, într-o oră de slăbiciune, pare să-i cedeze, de fapt — cu sîrînetele — triumfa asupra propriei osteneții. În chiar clipa mărturisirii unei atracții pe care sfîrșitul o exercită asupra lui — „Dispar ca orice — oare degradată, / Sătulă să mai lupte și să moară, / Theree neînșina pe optate / A tocului uitat în caldmară — el repeta gestul inmuierii tocului în cerneala neistovă. Toamna acelor versuri cu care se deschid Ultimele era, ca și aceasta pe care poetul n-o mai vede, „aurită și amărâ”, imaginea sa întornată, ultima, nu este însă aceea — unui atîm sfîrșit. Nu poate fi sfîrșit poetul care, pină la ceasul ultimei suflări, păstrează vie intrinșul rîva înzăr descoperirea poeziei.

Nu a poeziei celor mari și consacrați. Cu acestia societate ultimului Miron Radu Paraschivescu erau încheiate. „Ce mult poezii iubie pe toți / Și cum poezii mai dai / Tot timpul și creierul meu / Iar voi / Ca niste prozenceti odiosi / M-ati fîrît pe maidane și prin hîțisuri / Și spunîndu-mi la povești, / Făgăduindu-mi nemurire ca zeu, / M-ati vînciat pină-n mîndura oaselor / Și m-ati reitor la mîinută”. Așadar,

nu către cei mari ci către cei mici, cei tîneri și necunoscuți se îndreapă **Ultimele** lui Miron Radu Paraschivescu. „Nu-i mai iubesc și nu-i / Mai citesc decît / Pe cei mai tîneri și pe cei / Mai mărunți / De la care nici o decepție / Nu-mi va fi (cred) / Insuportabilă”. Dar ce înseamnă această disponibilitate a inimii, generozitatea poetului senior pentru juniorii săi, entuziasmul pur și simplu pentru un tînăr, în sensul plener al cuvîntului. Asista în 1953, la spectacolul pe care l-a oferit colonialismul la Port-au-Prince și iată-l vîrșindu-și obida într-un lung poem. Unde în lume e libertate, și iată-l pledînd: „Nu cred în libertate cît nu e a tuturor”. Alegerea lui noi în țară însă un Manifest electoral. Alături de poetul întreprinde lauda armelor și unelilor, dar mai presus de orice a omului activ. „Cînd omul și armele lui / Cel care a știut să adune / Pe limpezii și tainice strune / Din lira, întoarță ca un braț de gutui / Un cîntec pe veci să răsună / Pînă la moarte”. Este însă un Manifest electoral. Alături de poetul întreprinde lauda armelor și unelilor, dar mai presus de orice a omului activ. „Cînd omul și armele lui / Cel care a știut să adune / Pe limpezii și tainice strune / Din lira, întoarță ca un braț de gutui / Un cîntec pe veci să răsună / Pînă la moarte”. Este însă un Manifest electoral. Alături de poetul întreprinde lauda armelor și unelilor, dar mai presus de orice a omului activ. „Cînd omul și armele lui / Cel care a știut să adune / Pe limpezii și tainice strune / Din lira, întoarță ca un braț de gutui / Un cîntec pe veci să răsună / Pînă la moarte”. Este însă un Manifest electoral.

„Lubri-le, lubri-le, lembele”. Poetul pare să se parodieze pe sine — dar nu, e dincolo de parodie, Două poezii, printre Ultimele, te incită asemenea melodiei de mult nemăuzite a unei caterincii ce repetă eterna melodie a dragostei primite și răsplătite. Ele sînt datele „Jehel, 1968” și „amintiri ale unei idile dobrogene”. Au într-insese ceea din aroma ferburilor (epoace ca și din cerul galax al amurgurilor aceluși anotimp de tară. „Iar printre brusturi și legume / Pe roase culmi, la Cetatea, / Un smeuriu apus de lume / Din zarea lîncedă curgen”. Nu putea să lipsească nici din acest ultim volum al poetului **Cintecilor țigănești** o pseudononamă „marină”. Nu știu dacă Miron Radu Paraschivescu a avut ori nu circul. Dar nu încapem îndoielă că aria sa din aceste „cinteci” este congeneră cu aceea a circarilor, cu umorul, cu afectele întoarse pe dos, cu marea parodie a clovnilor. Mim al eternei trivialității, poetul acestei idile românești, atînd inevitabilul refuz al „Amor, amor!” e retrăgător. „Amăgitor”, iocă, cu masa dublă, lăcrămasă-zîmbitoare pe față, jocul Marelui Caraghioz. Pină cînd, ultimul joc se intrerupe. Aura marelui tăceri se simte în unele poezii. Dar Ultimele nu sînt, într-un nimic confestunții unei om care cîntă. Pe retrăgător. Pină la urmă, ferovora poetului, a curîntătorului rămîne întregă. Nu spune el într-un Omagiu lui Giuseppe Ungaretti, vorbind despre sine: „Nici o tăcere / Nu imi cotruple / Bucuria?”

Nicolae BALOTA

Accentul urgenței

Pe la 18 ani, adică prin 1937, pasionat de pictură urmăream cronicile de artă ale lui M.R. Paraschivescu în ziarul „Timpul”. Așa am început să-i cunosc scrierul plin de nerv și franchețe, îndrăznit și totodată nuanțat, cu o anumită iteală în exprimare dar nu pripit: se simțea totdeauna în scrisul lui accentul unei urgențe. Accentul acesta îl pune însemnată, la el, a credinței. M.R. Paraschivescu era contrariu unui sceptic, dar nu mai puțin și contrariu unui fanatic. Avea „pneumă” este însă ceea — unui atîm sfîrșit. Nu poate fi sfîrșit poetul care, pină la ceasul ultimei suflări, păstrează vie intrinșul rîva înzăr descoperirea poeziei.

lumea, biruința perpetuă și poate singura) a conștiinței umane. Omul acesta a fost un otaș al generozității. Ca atare era nu rareori necruțat și violent: acesta era la el o pornire firesc dar și o atitudine deliberată, fiind convins că toleranța față de felonie și minciună ajunge, cu sau fără voie, să se împotzească libertății (care pentru el nu era o noțiune abstractă ci o condiție existențială, un sentiment profund, legat organic de puțina de a lubi). Aveam prieteni și cunoștințe comune dar nu le-am înțînît decît odată. Erau cu cîteva zile înainte de ultima lui plecare la Paris și cu puține luni înainte de ceaaltă ultimă a lui plecare. Venise însoțit de soția lui la editura „Cartea Românească” să predea romanul lui Malraux *La voie royale*, pe

care-l tradusesse cu pasiune și scrupul. E una din cele mai lucide cărți despre moarte. Iar el, M.R. Paraschivescu, bărbatul scund, elegant, cu miini delicate, aproape fragile, avea pe față semnul inflexibil al întințecii și iminentei scadențe. Cred că știu. Cu mai puțin de o lună înainte, același răc aceluși imi asasinase partea cea mai bună a vieții, puștindu-mă pe totdeauna. Am schimbat cu M. R. Paraschivescu puține și banale cuvînt de politețe, el cu indiferența gravă a celui pentru care timpul încetăznea, eu cu indifferență simulară și cu sentimentul că-și sînt, fără știrea lui, nepus de apropiat: l-as fi strîns în brațe pe bărbatul acesta firav și somptuos, pornit prea repede pe „calea regală”.

Alexandru PALEOLOGU

Ion CARAION

Neisprăvitul acela...

La 19 ani, în 1942, cînd am intrat în redacția ziarului „Timpul”, firește, lipsea libertatea presei. Firește? Ce exemplii liberi!... Nenumărate publicații, discreționar suprimate prin actul de guvernămînt al lui Octavian Goga din 1939, nu mai apăreau. Un poet făcînd asta... Sigruma cel ce cunoscuse împietirea. A fost pretul a tot ce înțelesese? Ușa a cîtor abuzuri, excese și nenorociri ulterioare, gestul acela, pentru o societate, pentru o națiune, pentru o cultură oasă de tînără încă și de fragilă, incit n-ar fi trebuit să-și îngăduie nesoldată lăzui botmei, arstarea cuvîntului conștiinței, separarea prin forță a dreptului de opinie, obținutarea datoriei de participare morală. Cum să mai poată fi tubit un scriitor după aceea?

În redacția Timpului și apoi, în 1943 — 1944, în aceea a Ecoului, Miron Radu Paraschivescu conducea pagina de literatură și artă, care a fost concomitent o pagină politică. Dar niciodată Mircea Grigorescu, directorul celor două ziare, nu l-a controlat, nu l-a intrus ceva, nu l-a cerut să nu publice ori să publice cîteare om sau cîteare material.

Alături de colaboratorii externi, care au devenit la un moment dat penințari, redactorii n-am fost mai mulți de 4 — 5. Cu Miron la un loc. El nu mai este. Marin Sărbulescu, masivul — cum îi ziceam cu toții, în glumă — nu mai este. Alții mor 30 — 40 de ani mai tîrziu. Am mai rămas cîțiva. Ca să nu constatăm uitim, și urtă că a fost vreo omătere, nici nu-mi mai amintesc. Ștutori acelor zile și știu.

Pe atunci zilnică prezenta în redacție nu era obligatorie. Dar cîmatul redacțional era o ademenitor, atmosfera lui molipsa într-un atît de mare grad, chiar în acele vremi peste care războiul adusesse apăsarea și suferința, că suferința de o auto-orientare, de o durere actuală cînd cine știe ce întîmplare te împiedica o dată să lipsești de redacție, unde îți și scriai articolele. Azi, obiceiul acesta de a scrie în redacție, ne oaspu celui mai fierbinte eveniment, sau direct în tipografie, ca primut.

„Avea-se că dispuși și cel mai de neuitat lucruri cu care am trăit, ca de Miron, ca de colegii săi tîneri de atunci, / fost să aflăm, și să amintim tuturor, prin scrisul nostru, că libertatea presei murise și că libertatea aceea trebuia să reinvie. Cu noi, cu literate, cuvintele, propozițiile noastre. Dacă și cit se va putea.”

În măsura în care poezia și restul paginilor lui Miron Radu Paraschivescu conțin o semnificație, semnificație aceea trebuie începută de aici: de la cultul libertății presei.

„Neisprăvitul” acela de Miron, care a scris un poem intitulat Un neisprăvit, scrisese: „Ei nu, n-am terminat! / Mai am de vorbit acestei nații... / Mai am să-i învît pe oamenii mei / Lupta pentru libertate”.

Cenzura premisă făcea alergie la cîteva nume. Ale noastre se numărau printre acelea. Oși negre. Ajunsesse să contese mai mult cum poate fi înțînît un nume indezirabil, că matrișul se opra. Automat. Fără explicații. În fiecare cută a frazei li se părea că pîndește o capcană, o aluzie, un echivoc. Ne-a amuzat să vedem pînă unde merge forma lor de reflex condiționat și de cîteva ori am recurs la explicații. Sub semnătura de „Miron” dîntre noi, le trimiteam articolele copiat întocmit din presa aliniată și arerebrată. Desigur, nu chiar pe cele mai rușinoase. Erau cenzurate. Fără să-și dea seama, ei interziceau materialele apărute relativ recent și aparținînd unor fideli, unor docili, unor obediți ori fanatici fabricanți de normative ale lor. Sînta dîntre noi, le trimiteam articolele copiat întocmit din presa aliniată și arerebrată. Desigur, nu chiar pe cele mai rușinoase. Erau cenzurate. Fără să-și dea seama, ei interziceau materialele apărute relativ recent și aparținînd unor fideli, unor docili, unor obediți ori fanatici fabricanți de normative ale lor. Sînta dîntre noi, le trimiteam articolele copiat întocmit din presa aliniată și arerebrată. Desigur, nu chiar pe cele mai rușinoase. Erau cenzurate. Fără să-și dea seama, ei interziceau materialele apărute relativ recent și aparținînd unor fideli, unor docili, unor obediți ori fanatici fabricanți de normative ale lor. Sînta dîntre noi, le trimiteam articolele copiat întocmit din presa aliniată și arerebrată. Desigur, nu chiar pe cele mai rușinoase. Erau cenzurate. Fără să-și dea seama, ei interziceau materialele apărute relativ recent și aparținînd unor fideli, unor docili, unor obediți ori fanatici fabricanți de normative ale lor. Sînta dîntre noi, le trimiteam articolele copiat întocmit din presa aliniată și arerebrată. Desigur, nu chiar pe cele mai rușinoase. Erau cenzurate. Fără să-și dea seama, ei interziceau materialele apărute relativ recent și aparținînd unor fideli, unor docili, unor obediți ori fanatici fabricanți de normative ale lor. Sînta dîntre noi, le trimiteam articolele copiat întocmit din presa aliniată și arerebrată. Desigur, nu chiar pe cele mai rușinoase. Erau cenzurate. Fără să-și dea seama, ei interziceau materialele apărute relativ recent și aparținînd unor fideli, unor docili, unor obediți ori fanatici fabricanți de normative ale lor. Sînta dîntre noi, le trimiteam articolele copiat întocmit din presa aliniată și arerebrată. Desigur, nu chiar pe cele mai rușinoase. Erau cenzurate. Fără să-și dea seama, ei interziceau materialele apărute relativ recent și aparținînd unor fideli, unor docili, unor obediți ori fanatici fabricanți de normative ale lor. Sînta dîntre noi, le trimiteam articolele copiat întocmit din presa aliniată și arerebrată. Desigur, nu chiar pe cele mai rușinoase. Erau cenzurate. Fără să-și dea seama, ei interziceau materialele apărute relativ recent și aparținînd unor fideli, unor docili, unor obediți ori fanatici fabricanți de normative ale lor. Sînta dîntre noi, le trimiteam articolele copiat întocmit din presa aliniată și arerebrată. Desigur, nu chiar pe cele mai rușinoase. Erau cenzurate. Fără să-și dea seama, ei interziceau materialele apărute relativ recent și aparținînd unor fideli, unor docili, unor obediți ori fanatici fabricanți de normative ale lor. Sînta dîntre noi, le trimiteam articolele copiat întocmit din presa aliniată și arerebrată. Desigur, nu chiar pe cele mai rușinoase. Erau cenzurate. Fără să-și dea seama, ei interziceau materialele apărute relativ recent și aparținînd unor fideli, unor docili, unor obediți ori fanatici fabricanți de normative ale lor. Sînta dîntre noi, le trimiteam articolele copiat întocmit din presa aliniată și arerebrată. Desigur, nu chiar pe cele mai rușinoase. Erau cenzurate. Fără să-și dea seama, ei interziceau materialele apărute relativ recent și aparținînd unor fideli, unor docili, unor obediți ori fanatici fabricanți de normative ale lor. Sînta dîntre noi, le trimiteam articolele copiat întocmit din presa aliniată și arerebrată. Desigur, nu chiar pe cele mai rușinoase. Erau cenzurate. Fără să-și dea seama, ei interziceau materialele apărute relativ recent și aparținînd unor fideli, unor docili, unor obediți ori fanatici fabricanți de normative ale lor. Sînta dîntre noi, le trimiteam articolele copiat întocmit din presa aliniată și arerebrată. Desigur, nu chiar pe cele mai rușinoase. Erau cenzurate. Fără să-și dea seama, ei interziceau materialele apărute relativ recent și aparținînd unor fideli, unor docili, unor obediți ori fanatici fabricanți de normative ale lor. Sînta dîntre noi, le trimiteam articolele copiat întocmit din presa aliniată și arerebrată. Desigur, nu chiar pe cele mai rușinoase. Erau cenzurate. Fără să-și dea seama, ei interziceau materialele apărute relativ recent și aparținînd unor fideli, unor docili, unor obediți ori fanatici fabricanți de normative ale lor. Sînta dîntre noi, le trimiteam articolele copiat întocmit din presa aliniată și arerebrată. Desigur, nu chiar pe cele mai rușinoase. Erau cenzurate. Fără să-și dea seama, ei interziceau materialele apărute relativ recent și aparținînd unor fideli, unor docili, unor obediți ori fanatici fabricanți de normative ale lor. Sînta dîntre noi, le trimiteam articolele copiat întocmit din presa aliniată și arerebrată. Desigur, nu chiar pe cele mai rușinoase. Erau cenzurate. Fără să-și dea seama, ei interziceau materialele apărute relativ recent și aparținînd unor fideli, unor docili, unor obediți ori fanatici fabricanți de normative ale lor. Sînta dîntre noi, le trimiteam articolele copiat întocmit din presa aliniată și arerebrată. Desigur, nu chiar pe cele mai rușinoase. Erau cenzurate. Fără să-și dea seama, ei interziceau materialele apărute relativ recent și aparținînd unor fideli, unor docili, unor obediți ori fanatici fabricanți de normative ale lor. Sînta dîntre noi, le trimiteam articolele copiat întocmit din presa aliniată și arerebrată. Desigur, nu chiar pe cele mai rușinoase. Erau cenzurate. Fără să-și dea seama, ei interziceau materialele apărute relativ recent și aparținînd unor fideli, unor docili, unor obediți ori fanatici fabricanți de normative ale lor. Sînta dîntre noi, le trimiteam articolele copiat întocmit din presa aliniată și arerebrată. Desigur, nu chiar pe cele mai rușinoase. Erau cenzurate. Fără să-și dea seama, ei interziceau materialele apărute relativ recent și aparținînd unor fideli, unor docili, unor obediți ori fanatici fabricanți de normative ale lor. Sînta dîntre noi, le trimiteam articolele copiat întocmit din presa aliniată și arerebrată. Desigur, nu chiar pe cele mai rușinoase. Erau cenzurate. Fără să-și dea seama, ei interziceau materialele apărute relativ recent și aparținînd unor fideli, unor docili, unor obediți ori fanatici fabricanți de normative ale lor. Sînta dîntre noi, le trimiteam articolele copiat întocmit din presa aliniată și arerebrată. Desigur, nu chiar pe cele mai rușinoase. Erau cenzurate. Fără să-și dea seama, ei interziceau materialele apărute relativ recent și aparținînd unor fideli, unor docili, unor obediți ori fanatici fabricanți de normative ale lor. Sînta dîntre noi, le trimiteam articolele copiat întocmit din presa aliniată și arerebrată. Desigur, nu chiar pe cele mai rușinoase. Erau cenzurate. Fără să-și dea seama, ei interziceau materialele apărute relativ recent și aparținînd unor fideli, unor docili, unor obediți ori fanatici fabricanți de normative ale lor. Sînta dîntre noi, le trimiteam articolele copiat întocmit din presa aliniată și arerebrată. Desigur, nu chiar pe cele mai rușinoase. Erau cenzurate. Fără să-și dea seama, ei interziceau materialele apărute relativ recent și aparținînd unor fideli, unor docili, unor obediți ori fanatici fabricanți de normative ale lor. Sînta dîntre noi, le trimiteam articolele copiat întocmit din presa aliniată și arerebrată. Desigur, nu chiar pe cele mai rușinoase. Erau cenzurate. Fără să-și dea seama, ei interziceau materialele apărute relativ recent și aparținînd unor fideli, unor docili, unor obediți ori fanatici fabricanți de normative ale lor. Sînta dîntre noi, le trimiteam articolele copiat întocmit din presa aliniată și arerebrată. Desigur, nu chiar pe cele mai rușinoase

miron radu paraschivescu

- 60 de ani de la naștere -

Ipoteza neverosimilă

Încerc să mi-l inchipui pe Miron „dincolo” și nu reușesc. Ce rost și-ar putea el găsi în Cimpiele Elizee, unde, dacă acestea există, sigur că a ajuns? E adevărat că-i plăcea cadrul rustic, să umble prin iarbă moale și să îngrijească pomi fructiferi; de aceea se stabilise la Văleni; căzuse chiar odată dintr-un copac, exercitându-și o asemenea îndelungă bucolică.

Dar Miron nu era omul oțelului horatian. Din micul lui domeniu își făcuse o poziție fortificată, care să-i permită ținerea în șah cu succes a vieții noastre literare. Nenumărați debutanți îi aduceau spre lectură manuscrisele, deși nu avea nici o revistă și nu conducea nici o editură; zeci de tineri poeți și prozatori îl vizitau, căutându-i prietenia; urmarea cu o participare, nicidecum blazată, tot ce se petrecea în lumea scrisului; nimic nu-l lăsa indiferent; se entuziasma, se amuza, se indigna, împărțea felicitări și mustrări. Ca un senior rebel, care n-a renunțat nici o clipă să-și facă simțită prezența în viața publică, Miron ducea numai aparent o existență retrasă.

Cum s-ar împăca spiritul lui efervescent cu calmul absolut al Cimpilor Elizee? Ce prilejuri ar mai avea să-și îndese peste urechi uriașă sa cușmă ciobănească, să ia bățul noduros cu care se apăra de cîini și să pornească prin nămeți spre a cere socoteală unui redactor pentru că i-a omorât „*Povestea Vorbei*”? Cine i-ar oferi materialul înedit cu care să-și continue voluminosul „*Jurnal*”?

În Cimpiele Elizee nu există nici nămeți, nici redactori poltroni și n-au loc nici evenimente. Cum să-și umple Miron timpul?

Să scrie? Dar lui îi trebuia pentru aceasta larva tumultuoasă a faptelor omenești care să-i smulgă „*declarafii patetice*”. Cui să-i spună el acolo „*bună ziua!*” ca o veste extraordinară, ca un mesaj subversiv, ca o lozincă incendiară, cînd timpul e oprit și soarele nu apune nicidecum? Cu care mori de vînt să se bată acest modern Don Quijote? Pentru cine să rupă lănci? În lăcașul preafiericților mielul bea liniștit apă din același vad cu lupul și nici un ecou al vaietelor pămîntene nu trece peste Ereb.

Ce să facă atunci Miron? Să deschidă un ceneacu? Să-și scoată în sfîrșit revista mult dorită? Mă tem că și acest vechi vis al său i-ar apărea „dincolo” fără sens. Marea plăcere a lui Miron era să descopere tinere talente necunoscute, să le fie el nașul literar. Dar în Cimpiele Elizee, sub umbra ramurilor de mir, zac tolniți numai autori nemuritori! Pe cine să „lanseze” aici?

Nu-l văd nici complăcîndu-se într-o astfel de ambianță prea distinsă. Unde e Rică? Unde e Hanny? Unde e „neagra țigănie” și ciriuma lui Costică din Hotar? Unde se aud plîngînd „viorile nebune”? Unde flutură basmale roșii și dăntuiesc fetele subțiri și oacheșe sub văpaia lumii? Apoi, pină și peisagiul cel mai paradisiac nu i-ar putea alunga din suflet sentimentul exilului. Raiul lui Miron a fost mereu colțul de

pămînt românesc pe care s-a născut. Oritunde s-ar afla, mil de fire n-ar conțeni să-l tragă încoace. Cum ar putea Miron trăi fără Bucureștii săi iubii, cu „parfum de domnișoară”? Cit ar răbda el să nu vadă marea noastră, dealurile și prunii de acasă? Ce forță ar fi în stare să-l împiedice a bate, iar și iar, drumurile țării pe care le-a cîntat cu alita foc?

Hotărît, Miron nu se află în Cimpiele Elizee. Sint sigur că voi primi, zilele acestea, un telefon de la el și am să-i aud iar glasul cu inflexiuni muiate, întrebîndu-mă: „*N-ai făcut, domnule, cumva, rost de ultima carte a lui Malraux? Trebuie să o citești neapărat*”. Sau îl vom vedea, deodată, intrînd pe poarta Uniunii Scriitorilor, cu mersul său țîrșit, parcă ar purta tot timpul galoși, cum a observat atît de plastic Marin Preda.

Miron a rămas, pot să jur, printre noi. A dat pe undeva de alți tineri scriitori neștiuți și le veghează acum ieșirea din ou ca o cloșcă grijulie? S-a închis în casă și compune o suită la „*Cîntarea României*”? E înhămat la tălmăcirea încă a unei epopoi, după Pan Tadeusz? Nimeni nu poate să spună precis.

Vă asigur însă că se află în mijlocul nostru, chiar așa nevăzut și neauzit. Amintiți-vă cuvintele lui din „*Declarafia patetică*”:

Eu sint aici pentru voi toți.
Pentru această zi și pentru eu aici
Și pentru nimic în lume n-am de ce plînge.

Sint doar atît de fericit:
apă, văzduh, soare și pămînt
toate se rostogolesc la picioarele

noastre
Și alături de mine, de umărul meu,
voi toți, nenumărați,
cei pentru care cînt și care mă ascultați,
voi toți cărora vă spun acum
odată mai mult:
Bună ziua!”
Și Miron — o știm — și-a ținut
totdeauna cuvîntul.

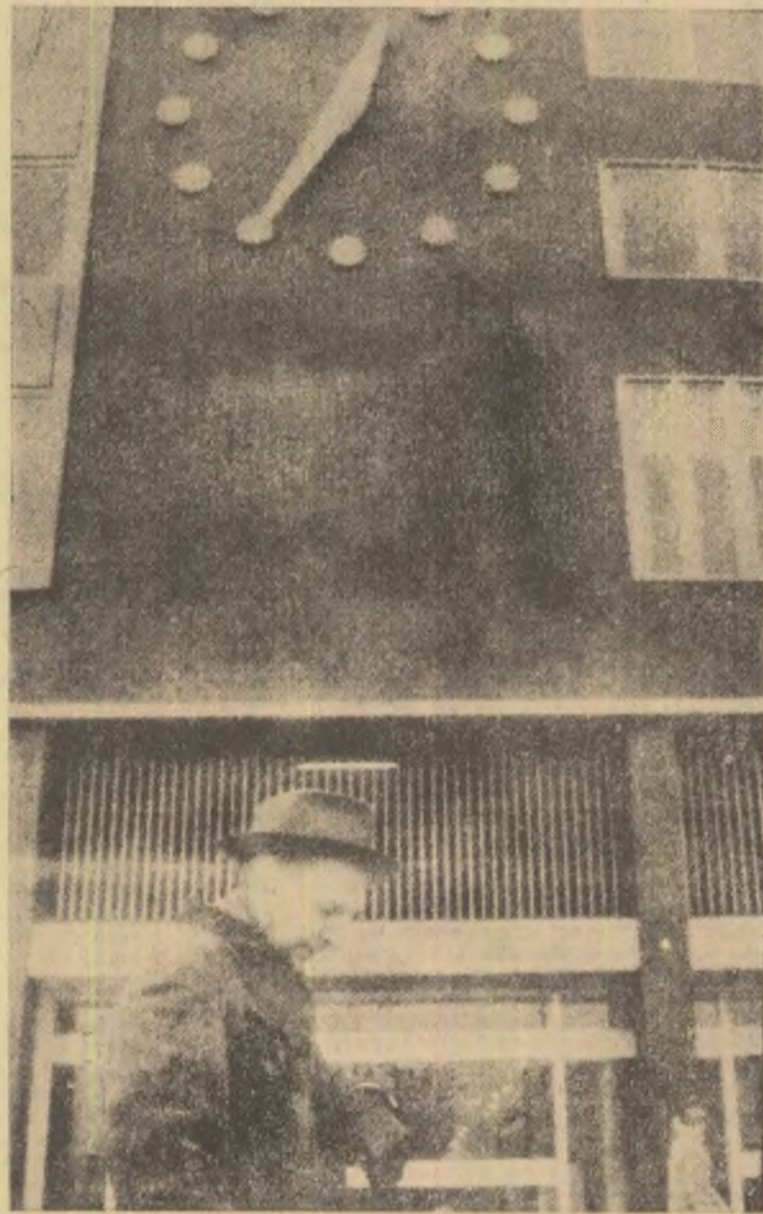
Ov. S. CROHMĂLNEANU

Prima

*Singurătate, noapte instelată,
Parfum de busuioc și de rășină,
Un greier toarce iarba inelată,
Pierînd sfîos în liniștea deplină.*

*Ca dintr-o veche carte prăfuită,
Imagini stol mi se năzar acum
Cînd luna, o gondolă aurită,
Își taie calea printre nori de fum.*

(Din „PRIMELE”, 1926—1932.)

După „Ultimele”, „Primele”

Întorcîndu-se din ultima sa călătorie în Franța pe pămîntul patriei, Miron Radu Paraschivescu se integra, cu toată ființa, pămîntului patriei, începînd cea mai lungă călătorie din viața sa. El a dorit să se învîrtă în cosmos, înrădăcinat în aceste locuri și acum, alături de noi și totuși departe, ne privește dintr-un stele. Între *Primele* versuri ale multor poeți de azi și *Ultimele* ale sale se adîncește acum o prăpastie și începe să fluiera vîntul. De dincolo de aceste „Ultime” un om adevărat iese din ramă și se apleacă spre noi, care mai rămînem încă adunați la o rotundă „*Poveste a vorbeii*”.

Îi plăcea să descopere talente, fiind în această privință un căutător de comori întirziat, aplecîndu-se cu o infinită grijă

chiar peste mormane de cioburi, numai să nu se piardă cumva banul cu efigie de aur și fibula prețioasă ce s-ar fi putut ascunde virtual în ele.

Aș fi curios să știu ce gînduri despre literatura noastră zac acum în sufletul său mare, pus la temelie firelor de iarbă. Nu m-aș mira să află că nu a încetat să citească, să aibă păreri, să se bucure și, din cînd în cînd, să ridă homerice. Spre Vălenii de Munte încă mai continuă să se îndrepte atîtea foi scrise de începători în poezie românească.

Iubite domnule M.R.P., în toamna asta foșnitoare de propriile-i foi, poate îți mai arunci măcar o clipă peste ele ochii dumitale deveniți dintu-odată metaforă.

Marin SORESCU

Prefață

*O, cartea mea, trudesce de ani de zile
Ca să te văd ieșită la lumină,
Spunînd doar ce-ți plutește peste filo,
Ca frunza despre muta rădăcină.*

*În locul unde ai să crezi că-s eu,
Vei fi tot tu, acel ce mă citești,
Ci unde simți vorbind poporul meu,
Și glasul meu așa vrea să-l deslușești.*

*Iar versul meu, de n-are strălucire,
Doar ce-i firesc într-insul eu cîntat;
Că e știut: cuvîntul de iubire
Mai mult în șoaptă, nu strigat, țî-l dai.*

(Din „LAUDE ȘI ALTE POEME”)

Poet al descoperirii și al mirării

L-am cunoscut în toamna tumultuoasă an 1946, la *Pagina Culturală* a ziarului *Știința*, unde eram amîndoi cam prea romantici redactori. A protestat foarte emoționat pentru un articol al meu despre *Renasterea italiană* care nu putuse să fie publicat și s-a apropiat atunci de mine cu toată încălțătura lui de umanitate. Aveam să-i fiu un lenș, ocazional colaborator la *Revista literară*, iar cînd se întorcea de la Cluj, unde lansase ca viitoare stea *Almanahul literar*, eram dintre „bucureștenii” pe care dorea să-i revadă. Îi însoțeam la spectacole (am fost, desigur, nu multă vreme și cronicarul dramatic al *Științei*) și bucurîndu-mă de prezența lui, consideram atunci că prietenia între bărbați însuflețiți de aceleași aspirații, este cel mai mare dar al vieții. Pentru mine el era poetul care se elibera marea de formule și șabloane, care nu se putea clasifica în dimensiunile tiparelor rigide ale criticii. Scrise un poem de mare frumusețe interioară, vibrînd cu puritatea figurilor diamantului, intitulat *Pădurea cu șombre*. Aș vrea să și-l mai amintesc și altcineva. Atunci a fost comentat cu patimă și cu pasiune. Voci puternice, astăzi stîlșe, pierdute în evanescență, își măturăse strania impresie în prezența unei asemenea decantări pure de poezie. Nu voi putea uita imaginile dilatate ale acelei moderne poezii. Subiectivismul dogmatic nu putuse adera la contorsionarea sinceră, la alchimia versurilor lui Miron Radu Paraschivescu.

Poet al emoției totdeauna el a avut divină facultate a descoperirii și a mirării, caracteristice primordiale ale marelui poezii. La el a existat și inepizabilul fond de vise. El a pătruns în profunzimi, sînd în vastera straturile ale realității, depărtînd vîlurile dense care o înconjurau. Impresionismul său lucid se baza pe contemplare și pe coborîrea introspectivă în analiză. Natura umană și-o transmisă către acela care o asculta vibrația pleneră a sonorilor sale adînci. Poezia lui a putut să fie străpunsă și de spada neliniștii care intuiește toane în univers, de la firul de iarbă și pină la stea. Imaginația sa extrăgea simbolul din poezia Cosmosului dar și din realitatea imediată. Totdeauna simbolurile sale erau primordiale iar descifrarea lor era echivalentă cu bucuria de a le fi împărțit. Nu era nevoie de ascensiuni decât pe trepte interioare pentru a-i fi alături. Nici meditația lui nu se putea ordona în tipare rigide, dar condiția ei, aparent ondulatorie, s-a înscris sub steaua lucidității. În fața urășii realității care este moartea, vocea lui Miron Radu Paraschivescu a invocat solidaritatea umană. Pentru el etica superioară era determinată de comportamentul omului față de colectivitate și totdeauna insufletită de un sens puternic de unitate.

El a cîntat și conștiința umană a colectivului, umînd arta cu socialismul, pătruns de luminile și de reverberațiile acestei noi lumi. El a putut înțelege și caracteristicele puterii suficiente a solitudinii și contemplației. Miron Radu Paraschivescu a fost parca totdeauna în așteptare. Se desăvîșea trăind în dimensiunile unor legi de bunătațe și de umanitate. Privirea lui asupra Naturii și a lumii a fost circulară. El a sigilat-o cu pecetea vieții sale de umbre și lumină.

Au trecut opt ani de la încheierea colaborării noastre la aspra sarcină de traducere a versurilor lui Giuseppe Ungaretti. Sînt înfiorat de emoție și astăzi cînd îl recitesc în postfața volumului de tălmăcirii comune cuvintele pe care mi le adresează ca unui tovarăș, poet și prieten. Căci Miron Radu Paraschivescu a fost în primul rînd un mare prieten al nostru al tuturor și nu numai marele poet.

Închei aceste rînduri prin versurile *Bunului rămas*, sintetic și de cristol poem, prin care Giuseppe Ungaretti definește esența poeziei sale și a lumii. Ele pot fi semnate și de Miron, care și-a surprins, în lungile noastre convorbiri, profunde contingențe cu arta marelui italian.

Iubite prietene poezie este lumea, umanitatea propria viață înflorită prin cuvînt limpedea minune a unui ferment delirant. Cînd găsesc în tăcerea aceasta a mea un cuvînt el e dezgropat din viața mea ca dintr-un abis.

„Eu nu sint decît ecoul și (uneori) prevestirea faptelor voastre”

Copilărie

*Copilărie crudă, tot raiul tău uitat:
Un car purtînd recolta grădinilor în el,
Re'nvii deplină iarăși, ca-n arcu de oțel
Al unui orologiu sfîrșind, cînd sferturi bat,
Un timp ce nu-l incapa cadrul său rotat.*

*Imagini migratoare, în stol foșnînd aripi,
Întoarse dintr-al undei fior în ochiul clar,
Cum steara roabă pietrei se mîntuie-n amnar
Fiți doar secunda primă ce, ștearsă de
pe chip.*

(Din „TRISTELE”).

Îngemănta frumusețe a spiritului său și a patriei care l-a zămislit

„La sinistre digne de la mort aligne les syllabes de mon nom”

Georges BATAILLES

Că nu știu cînd și cu ce prilej — grande mortalis aevi spatium — l-am cunoscut pe Miron Radu Paraschivescu, nu trebuie să mi se pară ciudat; gîndul ce crește în mine încet și cu îndărătnicie ca o steleatică, pentru că îmi va mai fi urșit a trăi în ființă și, de mi s-ar hărăzi nelegitimul primogenit, în timp, deasemenea, viitori, a-1 purta — herb de fală — cu turnul aboliit — pe scutul în patru cartiere al unei nonșalante stirpe de svăpăiași ai avangardei — poetice pentru că literare — e că-mi păruce, ca în portretul marelui a unuia din asfințiții Crai „un prieten de cînd lumea și adevese chiar un alt eu-insuși”. Să slujim, așadar, cerînd mijlocirea, cum Pantazi pe al Domniței Smarandă, noi du-lui lui Mateiu Caragiale (po care l-a iubit și căruia i-a închinat în anii tineretii o, necunoscută și de negăsit astăzi, „*Încercare de sinteză critică*”), în paracelșul patimilor rele, (cei trei Crai, mari-egumeni ai tagmei prea-senine, pentru cea din urmă oară vecernia, vecernie, mută, vecernia de apoi”. Dar dacă „răscumpărați prin trufie”, „redobîndirea” noastră profană și cu cît mai sacră, va fi fost, tot atît și mai mult, însumarea sub cușmele frigiene ale agresivelor ecvații de visare și acțiune ale răzvrătirii, în lupta organizată a proletarietului, împotriva a tot ce în gîndire e bătrîn, bicicnic, bastard. Să fi fost aceasta pricina pentru care omul acesta mă-runt și măsliniu, cu ochii arzînd de văpaia ce scapără numai sub arcadele luptătorilor și ale poezilor, cu fața arsă a corăbierului care, cu exacte sextante, fusese menit să descopere miste-

rioasele mări dinlăuntru, ale căror aspre vînturi îl bătuseră cînd, legănat între cordaje, urmărea un Moby Dick mai crunt (și întrucînd o mare felero monstruoasă de simbol al raiului, rîul de astădată al unei culturi — baobab măcinat de cărri sub scoarța încă vie — agonizînd în nămețirea însuși a țării), să fi fost, zic, aceasta pricina pentru care, deținător al tănuștelor, mucenic preafieric al extaticelor crize, el avea în toi ce spunea, făcea, scria o nepusă frumusețe? Lu am crezut întotdeauna și, grațitudoinea ce i-o port întru credința unui aceluiași ideal e dăinuitoră) că tocmii în ce unii ar numi beteșug, slăbiciune sau rătăcire, dar nu un „mal caduc”, îi sta cutremurătoare putere cu care, trecînd „dincolo” ca-ntr-o înaripată înșimțire ușoară și fericită, el ne aducea tot așa de lin, dar cu ostentulul zîmbet al sufletului mintuitor intru slava răstîgnirii, mirul (Miron) însumat de orificele somnuri al azururilor pure, duminicala anafura a sacrelor haruri ale genunii de dureri din care urcă printre spaima și spasim, îngerul neprihănit al poeziei. Să mai amintim, oare, că ne împacă o adevărire din acea împărătească sorginte a limbii strămoșilor, stringerea în treimea cea de o ființă a întesului de profet, de nebun, de poet, velita vocabulă vie „vates”. Și dacă termenul este, cum se zice, morfologic, numai la plural, el și cu mine facem doi. Cei care ar vrea să ridă — să fim serioși! — și să nu se urnească din pragmaticul prag al precopșirii, nu vor fi ofensați, nechemăși, neademenți în această tenebroasă, tristă tagmă. Să-i lăsam să ridă... E,

Țașcu GHEORGHIU

(Continuare în pag. 7-a)

Patru silabe

De ziua ta, Miron, țî-ai fi trimis o telegramă și o floare. Sau, poate — ca de atîtea ori — veneam amîndoi la tine să te îmbrășșăm, în casa voastră cu miros de mere.

Cîtă liniște e în curtea cea mare, sub pomul unde ne citeai atunci, filele scrise ieri sau astănoapte, în vreme ce privirile ni se îmfundau în ceața lui septembrie, pină departe pe malurile Teleajenului Vălenilor de Munte, peste frunzișul rugînt al toamnei abia început...

Dreptate, o lume mai bună, libertate. E mult de atunci, de cînd condețel tău a terminat neuitata „Scrisoare într-un pachet de alimente”. Țî-ai aduci aminte?

„Și fiindcă am pomenit de închisoare și de libertate, o să vă amintesc (fiindcă, desigur o știți dinainte) că oricare din noi ar spune că e liber, minte: și eu care priveșc cerul întreg, acum, cînd umplu pagina scrisorii ca și voi care-l vedeți numai din curtea închisorii.”

Atîtea sensuri profunde ai dat cuvîntului, tu — poet al libertății. Pentru tine și pentru noi toți, care mergeam în aceleași rînduri, libertate însemna socialism, însemna demnitate, însemna umanism, la fel cum însemnă și astăzi și mine.

„Nu-mi trebuie nici floarea, nici vinul! Nici o zare N-o să-mi încinte ochiul ce-ntr-una-l vreau închis (oricît, din desneajede, mi l-aș holba de tare) Cit nu e libertatea a tuturor floare...”

Miron Radu Paraschivescu, poemul și versul tău rămîn de străjă libertății.

„Oamenii mor și se nasc pentru tine, oamenii se bat și se înfrățesc pentru tine, Libertate...”

Patru lovituri solemne ale destinului anunță nemuritoarea simfonie a lui Beethoven, a bucuriei și frăției între oameni.

Patru silabe șoptite — ai spus, abia îngălmate dar pline de vigoarea credinței, la despărțirea ta de Lena, de noi toți și de lume: Li-ber-ta-te!

Îmi sună și acum în minte ultimul tău cuvînt pe care l-ai șoptit. Ca un ciocan, patru silabe, ca un ciocan, îmi lovesc templele.

Dorina RĂDULESCU

Alexandru BALACI

Despre candoare

Pentru cei care l-au cunoscut mai îndeaproape, Miron Radu Paraschivescu era o expresie umană integrată a ceea ce aș numi spiriții de inconfundabilă, în care o lăcaș a lui o profundă și aproape irezistibilă candoare (o candoare care era punctul de plecare al unei inteligențe mobile, neprevăzute, apă și a sume, fără a face nici un fel de „caz”, riscuri intelectuale și morale dintre cele mai mari): „acest spirit se desprinde, desigur, și din opera lui poetică, privită de la o anumită altitudine, în liniile ei esențiale de evoluție, dar mai ales din enormul jurnal care acoperă mai bine de trei decenii și care — excepționând câteva fragmente apărute, dacă nu mai înșel, în Luceafărul sub titlul de Jurnalul unui cobai — așteaptă încă să fie publicat, — până când și de ce?”

De ce? Poate tocmai din pricina luminosului, firescului spirit de inconfundabil, care-l străbate și care e încă viu, obiectiv viu, iradiant, stăruind în chip explicabil reacția de apărare a spiritului de confort și a prudentei filistinice. Am citit, în urmă cu câțiva ani, când Miron Radu Paraschivescu luase decizia să-și dactilografiasse Jurnalul în vederea tipăririi, aproape o mie de pagini, cam jumătate din textul integral. Impresia mea de atunci, pe care l-am comunicat-o fără stăruire și auturului — interesat și ca scriitor și ca om de orice părere — a fost, paradoxal, aceea — un jurnal lipsit aproape total, dacă nu de caracterul intim, obligatoriu într-o astfel de scriere (cel puțin pe plan formal), de interioritate; și asta pentru că mișcarea fundamentală a cugetului care se mărturisea în acele pagini mi s-a părut a fi una de deschidere, de ieșire, de întipărire.

Cu o altă alianță între subiectivitatea (unei impresii vizibile de capricioasă) și obiectivitatea (de solidaritate și gust pasionat al dialogului (solidaritatea e o obicei polemică și reluză dialogul), vocația a prieteniei și impuls contestatar.

Absența interiorității (a celei interiorități care presupune, între altele, o slăbire aproape tăcută, un sentiment de neputință, unei revolte față de o exigență înfrântă, ca să nu mai vorbesc de alte componente: contemplativitate, autoanaliză, cult al imponderabilelor memorii) face din Jurnalul lui Miron Radu Paraschivescu o operă de o clară, directă, tinerească originalitate. Căci, să fim bine înțeleși, n-avem nicădecum de a face, în acest caz, cu un simplu „document de epocă” (fie el cit de evocator și de amănunțit), nici cu o simplă conștiință literară, ci cu o mărturie.

Mărturie cu atât mai eficace — și nu numai pe un plan pur estetic — cu cât ea pare a se constitui, dincolo de orice intenție ordonatoare, dintr-o succesiune de reacții spontane, de

insemnări, întâmplătoare despre prieteni sau adversari de idei, despre evenimente, cântări, iubiri, dezamăgiri, optimi, indolienți. Cu cit înainte în lectură îți dai, însă, mai bine seama că în loc de istoria unei conștiințe, se vedește, din acele pagini — la orizontul acelor pagini — o conștiință a istoriei, diluată și parcă melancolică atunci când perplexitate în fața absurdului — din cine știe ce motive inefabile — nu se mai transformă în cea minunată lirie zadarnică, sau în cea exaltată tot atât de donjuinescă, prin care se caracterizează personalitatea lui Miron Radu Paraschivescu.

Este, acest jurnal, cartea unui om care a știut, a izbutit (cum?) să-și păstreze cea candoare de dinaintea de orice cenzură imanență sau transcendentă; cea candoare (pe care unii o numesc „inconștiență”, „nebulie”, „imprudență” sau mai știu eu cum) fără de care gândul liber nu se poate naște, și nici responsabilitatea, generozitatea, pasiunea. Într-adevăr, acea candoare încăpăținată și plină de grație, lăscă și-ătit de inconfundabilă, cu atât mai inconfundabilă cu cât își dă mai puțin seama de gradul de inconfundabil pe care-l presupune simpla ei existență.

Matei CALINESCU

ULTIMUL TEXT AL LUI M. R. P.

Despre durere

Este impersonală și cea mai personală dintre manifestări. Nu privește spiritul ci trupul. Ca orice absurditate trupească, se crede eternă și se manifestă ca atare. Să-ți găsești sentimentul eternității în durere, ce trist destin pentru un om. Dar să-ți găsești în durere până a deveni frate cu ea, până a o aștepta, a-ți pînă durerea sosirii, aceasta e forma decăderii. Numai moralității fără țel și fără comprehensiune pot osindi pe sinucașul în dureri; căci a te sinucași înseamnă a-ți demonstra ție însuși că nu-i aparțin și a o umili într-un fel. Spre deosebire de atâtea prețuri ea nu răscumpără nimic: e demonstrația pură a neantului de care fugim, atunci când ar trebui numai să-l ignorăm. Un mort liniștit e o figură umană cu mult mai demnă și nobilă decît un chinuit în dureri. Între Pericle și Socrate nu e diferență între două concepții, ci între două accepții ale durerii; una brutală, cealaltă dincolo de omenescă. Are și o noblete durerea; nu poți dușmăni prin ea nici măcar pe cel care ți-a provocat-o, fiindcă inutilitatea ei este sora și regina absurdului. Cine poate dușmăni absurdul, decît nebunii care și-l dispută? Și totuși există un sublim al durerii, al aceleia acceptate de bună voie. Sublimul e în cel care acceptă, nu în obiectul acceptat; căci uitasem: durerea e totuși un substantiv; deși vie, ea nu e decît o

parodie a morții; deși tiranică puterea ei se reduce la a se degrada pe sine. Când un om răcneste „mă doare”, imprecizia lui nu se adresează cerului, ci la tot ce e mai vulgar pe pămînt. Căci dacă putea înfruntă cu noaste cerul, ea s-ar putea echivala divinității.

Există o bucurie în suferință: că n-o putem transmite oricît am răcni, oricît ne-am vaita. Curios: această plantă maladivă își seamănă numai ei însăși. Bucuriile sint comune, durerea singulară, izgonită din cetate, se zice că purifică; se poate numi purificare a lungarea bucuriei din noi? Nu o priviți; nu o primiți. Duman potențial al fiecăruia, nu e, vai! decît în neputința cărnii de a se salva pe ea însăși de la degradare. Priviți-l pe Iov: el și-a uitat durerea așa cum un singur animal are putința să se uite pe sine însuși: omul. Nici măcar ambiția de a ne degrada nu-i este îngăduită durerii.

Îndureraților, văitați-vă, răcniți, chinuiți-vă: veți demonstra astfel că vocea e mai puternică decît chinul, cuvîntul păstrîndu-și prerogativele spiritului, pe cînd durerii îi rămîn numai cele pieritoare ale cărnii. Și omul e spirit și nu nimic. A ajunge la condiția lui înseamnă a cunoaște suprema demnitate care ne salvează pe noi înșine.

Văleni, 2 februarie 1971

Smolitul torrero

„Nu, nu vreau să-l văd!” mi-am spus cu vibrante cuvinte ale lui Lorca, în dimineața în care, ajuns la Văleni, l-am aflat pe Miron Radu Paraschivescu cu fața întoarsă de la noi, gata de ultimul drum. Smolitul torrero, cea mai pămîntescă dintre ființele pe care le-am întâlnit, urma să se adauge în istoria literaturii ilustrului șir de nume rare pe care s-a nevoit să le slujească ori să le hulească reverentios, toată viața. Discursurile cite s-au rostit l-ar fi amuzat (le-ar mai fi dres pe ți pe colo, de i-ar fi stat în puțină s-o facă) iar procesiunea pe care aș fi vrut-o mai copioasă și mai pură ar fi adus pe chipul lui acel suris ciudat, generos și tandru cu care își învaluia interlocutorii în nopți de tăină și taifas.

Cine a fost Miron? E întrebarea pe care mi-am pus-o chiar acolo în ograda de pe malul Teleajenului în care trona ghizurile unei ființe fără apă și o masă de lespe-de, verde la vremea spargerii nucleilor, neagră atunci, în februarie... Inflexibil și totuși contradictoriu, minat de terribilele avangarde dar fiind încă clasicitatea, pretulor cu elevați ai scrierii înaintașilor dar și „băscălios”, după chiar spusă lui, cu somitățile provizorii ale penței și — mai ales

— cu sine. Detest tipul care iubește cu patimă dar se neagă mucalit cerșind violente, contraziceri. Miron m-a deprimat la o vîrstă la care mi se părea că toți cei din jur trebuie să mă judece conștient cu aprecierea dură, transantă, cu un soi de cruzime fermecător rostită în stare să nu mă dezarmeze dar nici să mă facă să rîcesc cu fruntea, norii. Cînd mi-a apărut prima carte — de fapt un cârțoi cărămidos, de proporții nerușinate — mi-a telefonat vîstît fraze aspre începute cu „copile dragă” și sîrșite cu compătimiti formule la modul: „treaba ta, singur ți-ai făcut-o, să vedem acum cum te descurci” — socotind că mi-am asumat prea devreme riscul fantasmă de a umfla rafturile librăriei cu un op necopt și temindu-se să nu-mi pierd respirația, naiv înotător de „cinească” ambiționind culegerea de roci submarine...

Am deprins de la el gîndul că profesam cel mai frumos meșteșug din cite sint pe lume. Și am mai învățat să-mi iubesc bătrîni, mi-a dat lecții de ceremonie la curtea Poeziei, gesturi grave ori biete tertipuri contribuind egal la instabilirea aceluia aer majestuos ce-i învaluia pe scriitorii Cernelii. Cînd cineva scria cîteva rînduri despre vreo carte a lui, compunea scrisori de mulțumire, conversa cu autorul recenzent chiar cînd acesta îl tratase neconvenabil. „Desființa” zeități dar nu în totalitate ci ordonat, pe parcele. Într-o plimbare nocturnă la Șosea l-a atacat cu o violență stilistică neasemuită pe Arghezi, epitele erau mustoase, impreciziunile păreau scormite de drăcii zugrăvelilor mîndărești dar în aceeași noapte l-a adus marelui meșter laude pe care generoasa-i „ostilitate” le făcea decisiv-convingătoare. Arghezi ar fi „tăcîșit” gustul cititorului comod, gîdlîndu-i sensibilitatea cu licori viscoasă și boioli „circotașe”, uriașul lui har ar fi împiedicat afirmarea și a altor valori impușind, de pildă, numărul celor dispuși să accepte lectura cu „muncă” a lui Ion Barbu. Era teribil Miron, om de da și om de nu, și el descîns din lumea Adevăraților Arnoteni, „prea turburat” și el de patimi ce au făcut cîndva să sară în tavane de crîsmă dulce, potecatul lui Anton Pann, cîntărețul de psalmi...

Miron rememorat cu sfătoșenie! Cine și-ar fi închipuit? Acum cînd știu că viața mea, poezia mea vor fi implacabilul Bizant helenizat spre care am năzuit din adolescență, îl chem pe Miron Radu Paraschivescu sub arcuși lemne de zidiri muiate în culori autunnale și-l las să stea în amintirea mea ca pe un tron de camfor...

Gheorghe TOMOZEI

„Dăruiți-vă oricît, dar nu primiți decît necesarul.”

4 martie 1956

(Pentru roman?)

A trebuit să ajung aici la 45 de ani aproape, o viață de om în care, vai! am realizat atît de puțin, multe eșecuri, aproape numai eșecuri, rîcind și cel mai mare eșec al lucidității — a trebuit să cunosc atîtea căderi și atît de puține bucurii, ca să-mi dau seama deabia azi că pentru a vedea realitatea și a o privi față în față, e unul din lucrurile cele mai grele pentru un om de carte (cartea nefîind decît un surrogat, o idealizare, o mutare sau o evitare a realității), și că această cunoaștere a lucrurilor așa cum sint este capitolul la care ajungi abia cînd inchei o viață și nu cînd o începi.

A cunoaște cit de cit realitatea, înseamnă a fi izbutit să fii într-o bună măsură detașat de ea; și nu ajungi să fii detașat de realitate decît în măsura în care te simți mai mult sau mai puțin familiarizat cu moartea. Atunci, cînd ai început să te simți nițel mort, lucrurile și viața din jurul tău, și chiar propria ta viață, tind să-și capete adevăratul lor contur și adevăratul lor preț. Atunci, cînd ai ajuns să nu mai ai dorințe, să nu mai ai sentimente sau resentimente față de anumite lucruri și ființe din viața care se viețuiește, le poți considera cu un ochi lucid, detașat, obiectiv. Atunci ele devin obiecte, vreau să zic, care nu-ți aparțin și nu-ți vor putea aparține. Și le poți privi atunci cu o oarecare răcoare din care nu trebuie să lipsească o bună doză de humor și o calmă, înfrîntă îngăduință.

Iată, acum văd lumea și viața cu o altă privire, sub o altă lumină, în perspectiva și lumina cu care marți pictori ca Ruysdael sau Cezanne au văzut peisajele familiare lor, pe care le-au pictat. Acel arbori care creșteau în vînt, acei nori, acele ceruri luminoase sau întunecate, au fost realitatea pe care n-o vom mai găsi, dar pe care geniul unor meșteri ne-o transmite în pinzele lor care, prin însuși faptul că sint pinze, sint niște obiecte, niște lucruri.

Secretul oricărei creații de artă este de a vedea și surprinde lucrul în sau din tot ce e viu sau viată, iar nu de a da viață lucrurilor, cum am crezut eu ani și ani de zile. Omul așa care e un puternic al zilei (sau își închipuie că este), acest bărbat al cărui obraz și al cărui glas nu-mi place, această femeie a cărei privire mă fascinează, casa asta în care mi-ar fi plăcut să locuiesc, întâmplările mele la poștă, sau ale Mariei în tramvai, — toate acestea trebuie ca eu să fi ajuns să le privesc cu o îngăduință egal distribuită fiecăreia din ele, fără patimă, fără dorințe, fără dragoste sau furie, cu un fel de ternă simpatie nepărtinitoare, fiindcă toate aceste ființe, lucruri și întîmplări există independent de gusturile, de voința, de dorința sau repulsia mea, și ele își au fiecare propria lor personalitate în care eu nu am ce schimba. Eu pot cel mult să le înregistreze existența asta ca un pisar conștincios, fiindcă a crea acest obiect care e opera de artă înseamnă în ultima instanță a fi just față de ceea ce există. A fi just, adică a te sili să-ți păstrezi nealterat simțul egalității față de ceea ce înfrîngești în viață, — și tot ce este viu e dinainte și deopotrivă sortit să fie pradă morții de care scapă doar ca aliment al artei.

Asadar, pînă azi am trăit într-un fel de iluzie perpetuă, într-un vis cu ochii deschși, în care am privit toate întîmplările și pe toți oamenii cu care am avut cîtuși de puțin de-a face, (sau pe care i-am zărit numai) dintr-un punct de vedere foarte îngust și foarte subiectiv, în direct raport cu gusturile, cu părerile și cu dorințele mele proprii; asta m-a făcut să nu cunosc viața și lumea din jurul meu decît prin mine însumi, prin înclinările mele proprii, să le văd

jurnal (pagini inedite)

cum aș fi dorit eu să fie sau să nu fie, iar nu așa cum erau într-adevăr.

Enter în fața lumii și a vieții, cu un pom stufos încărcat de milioane de frunze, fiecare din ele repetînd însă la infinit aceeași frunză, în fond, același exemplar multiplicat al propriului său etan vital, al propriei sale firi, al propriei lui vieți; dar prin stufărușul asta eu nu mai puteam vedea ceea ce există dincolo de el. Și se apropie moartea, această toamnă a vieții cînd frunzișul îmi devine străveziu și rar, și cînd, în sfîrșit, încep să-mi apară, în adîncul rece și tot mai gol de iluzii și idealuri, imaginile adevărate, independente de mine, concrete, ale realității ce mă nconjură. Azi, le privesc cu un prezbîit, care are nevoie de distanță ca să vadă adevăratul contur al lucrurilor. Le văd. Dar voi avea oare și forța de a o spune exact? Vreau să zic, că în timp ce voi încerca să transcriu aceste imagini pe hîrtie, nu cumva vor trezi în mine cine știe ce dorințe, ce vise și iluzii nerăzulate, moacnite, refutate, necunoscute nici mie însumi, care să-și vire coada în lucrul meu și să mă facă, fără a-mi da seama cîtuși de puțin, să colorez mai purpurii, mai senli sau mai sumbru peisajii, scene, oameni și animale, lucruri și întîmplări felurite pe care țin atîta să le redau în totmai cum ar fi putut fi zărite de oricare alt om.

Oricum, silința mea în scrierea acestor caiete, mai de-

grabă decît în transcrierea acestor realități pe care le-am trăit, aceasta va fi de a așterne pe hîrtie așa cum cu fost, cum mai sint poezie, sau cum eu devenit. În măsura în care voi izbuti, lucrul acesta va fi o carte, un obiect de artă independent de mine, ca oricare alt obiect ce nu-mi aparține sau nu-mi aparținut decît în scurta trecere prin acest tîmăr care e pîmîntul nostru al tuturor.

Fiindcă, pînă la urmă, opera de artă, ca orice realitate de sine stătătoare, ce altceva poate fi, decît restul aritmetic al unei scăderi dintre ceea ce noi înșine am fi vrut să fim și ceea ce sîntem cu adevărat?

28 august 1956

Viața nu cunoaște indiferență. Acela indiferență de tot și de toate a omului „plictisit”, e în fond o aură a devitalizării.

Plictisesc și anticamera morții. Orice moarte naturală e o moarte din plictisală în primul rînd.

E azi dovedit și demonstrat pentru mine, că poetul se face prin poezie — nu face poezie, nu „lucurează” la poezie decît fiindcă lucrează asupra lui însuși. Poezia îl silește să trăiască într-un fel propriu care-i convine ei; viața poetului e un sol care trebuie arat, îngrășat, udat, bătut de vînt și soare, așa cum are nevoie această floare, ca să crească din el. Tot, tot ce înseamnă: deznădejde, durere, chin (fizic și moral deopotrivă), amor victorios sau infrîngere în dragoste, lipsuri, rîvne, călătorii, rătăcirii, muncă de tot felul, certuri, supărări, bucurii, prietenii sincere și false, totul, absolut totul constituie terenul, solul poetic; asta, cu condiția ca totul să treacă prin sensibilitate și să fie recepționat de o atență și activă meditație. Lecturile și exercițiul literar continuu sint lucrul cîmpului — plugul, grapa, ogorul. Dar oricît de bine ar fi lucrat un sol, el nu va rodi nimic dacă nu primește și nu doștește în el restul a ceea ce altă dată o fost viață, concluzii, reziduri, rezultate de viață: gunoaiul, bălegarul fecund și hrănitor, bogăția solului și legătura lui neîntreruptă cu materia organică, i-o dă nu atât soarele, nici chiar apa, nici chiar arătura. I-o dă însăși această materie organică deplină care e lectura. Se vorbește de „asimilarea” lecturilor în chip creator. El este unul singur: așa cum pîmîntul asimilează bălegarul. Căci lecturile, cărțile sint acest gunoi, — rest al materiei de viață, excrementele ale vieții. Filtrarea și preschimbarea lor în floare și fruct, asta e munca, treaba și răspunderea solului și a plugarului său. Acestei filtrări îi corespunde asimilarea creatoare a lecturilor de către un poet. Adică, el va primi tot, nu va arunca nimic și va ști să se descompună în el tot ce a imaginat, să se disce, să se îndoiască și să filtreze, prin inteligența și simțirea lui proprie, tot ce o citit.

Acest îngrășămint care e lectura nu trebuie socotit materie primă a creației, ci plasma ei, țesutul: sperma vie rămîn sentimentele trăite și care, ele, pot fi neglijate, aruncate în uitare, cîștate, „necultivate”; ceea ce trebuie însă neapărat organizat și urmărit cu încăpăținare și metodic, e lectura și lucrul regulat. E o irigație, e pregătirea unui teren, a unor căi prin care se filtrează și se regroupează ieșind la suprafață în forma artistică, adică refect conștient și anume material uniform, inconștient de experiență directă de viață imaginat în noi. Fără el, nu e artă, — dar poate fi creat un admirabil aparat. Dar mă îndoiesc că fără acest aparat de precizie pentru filtrarea emoțiilor, senzațiilor, viselor, uitărilor, urilor, bucuriilor, iubirilor, nădejdelor și deznădejdelor și acest aparat de lectură organizată și reflexie — fără acest aparat, poți să ai experiența de viață sensibilă a unui Robinson și Tarzan și Sherlock-Holmes, n-ai să dai niciodată o singură petală poetică.

Ilustrații de MIHAI GHEORGHE la poezia lui Miron Radu Paraschivescu

Versul liber

Scriind despre Tristete, în urmă cu cîțiva ani, spuneam că este timpul să vorbim despre poezia lui Miron Radu Paraschivescu în întregul ei, ca despre una dintre cele mai însemnate realizări ale poeziei noastre postbelice, formulînd judecări de valoare sintactice și depășind stadiul folcloristic de consemnare a aparițiilor în curs. Nu aveam cum să facem, print-o nedreptate a soartei, care ne va pune brusc în fața operii autorului Cîntecelor țigănești ca un capitol de istorie literară încheiat în desfășurarea sa, a unei evoluții poetice închise. Acum cînd si-lueta de fum a lui Miron Radu Paraschivescu se află doar în amintirea multor săi prieteni și admiratori, prezența lui este parcă și mai tiranică, și cred că va trece încă multă vreme pînă cînd un cercetător fără părtinire va măsura întinderea operii sale și va încerca să stabilizească valoarea ei în timp. Înci amintesc în acest sens de una dintre cele mai tulburătoare scene din toate cărțile lui Faulkner, cred că se află în Sartoris, unde se vorbește despre existența mai acută a bătrînului colonel asasinat decît a oame-nilor vii Miron Radu Paraschivescu este și el mai viu în conștiința actualilor generații literare de noi decît uitare artiștii minorității sfîrșite săpînținal în pomelina ca un pisoi scărpinat între urechi. Mai toate tendințele

poeziei actuale se pot reclama de la solicitudinea sa, de la generozitatea cu care incurajă orice insurecție artistică, orice tentativă de înnoire, orice nonconformism liric. În prefața la versul liber, Miron Radu Paraschivescu a negat intenția de a deveni șef de școală, patron de grup literar. Pentru bune motive, de altfel. Poetul Laudelor nu era un ideolog literar și nici un mentor sever. El păstrase gustul comunicării umane între scriitori, al unjului afective mai mult decît al intereselor sau chiar al principiilor improvizate. Pentru el era de ajuns ca cineva să doă semne de talent. Nu mai conta nimic, și așa se face că între toți cei pe care i-a îndrumat, pe care i-a ajutat, i-a încurajat și chiar i-a publicat nu se află nici un imitator al său, nici unul cărui să l se fi impus, altă de plină de discreție era prietenia și sfatul său literar.

În fond s-a vorbit destul de puțin despre opera lui Miron Radu Paraschivescu, sau în orice caz, destul de șters. Îl puneam într-o situație îngustă și rezerva sa abia schilăta față de orientarea unei anumite critici de la noi, ca și refuzul patronajului spiritual al lui

Aurel DRAGOȘ MUNTEANU

(Continuare în pag. 7-a)

Nu din pietate, ci din necesitate

„Sint unora pe pămînt clipe minunate, pline de liniște, Anunci mă gîndesc la voi, umbre iubite...”

JEAN GIONO — M.R.P.

Nu știu cit de mijunate și, mai ales, cit de liniștite sint clipele prin care trece acum pămîntul, dar știu că umbra iubită a lui Miron Radu Paraschivescu nu așteaptă momente extatice pentru a fi invocată. Ea are, dimpotrivă, nevoie de febră, de neliniște, de răscoliri generoase, mesajul ei răsună abia într-un aer tensionat, acela care îi este constituit și pe care a încercat mereu să-l însușeze în suflute.

Căci Miron Radu Paraschivescu a fost, înainte de toate, poate chiar înainte de a fi poet, un revoluționar, adică un om care s-a implicat generos și demn în devenirea lumii, care și-a asumat riscul forțării limitelor ei. Tot ceea ce a făcut și a scris stă sub semnul acestei nobile anrajări, o angajare complexă și consecventă, pînă la înverșunare, pînă la nebunie. Din arderile și-au aprins luminile poemelor și — configurație morală nepieritoare — gesturile lui de iluminat.

Iată, de asemenea umfătoare a operii pe deasupra varietății deconcentrate de tonalități poetice și, mai ales, iată de unde

corespundența exemplară între creație și existență. Iată de ce, în cazul lui, nu simți nevoia să îndepărtezi omul din operă, să despartă avinturile ei ideale de compromisiunile și adăposturile biografiei. Iată de ce fiecare vers îl rechemă. Poezia sa poate fi luată drept martor al vieții și al epocii care o cuprînde, epoca și viața, la rîndul lor, pot depune mărturie importantă despre poezia sa.

Autorul însuși își considera versurile „corecturi ale (propriei) biografii”, dar nu pentru a se absolvi prin scris, ci pentru a sublinia adevărul lor organic. Căci Miron Radu Paraschivescu înțelege să-și asume răspunderea, să-și răscolească greseliile, acum și aici, nu să-și asume lipsărea cu speranța posterității.

Opera lui reprezintă, asadar, și cu adevărat, un mod de a fi, modul lui de a fi și de a fi mai puțin o operă. El rămîne autorul „Cîntecelor țigănești” al „Versului liber” al „Jurnalului” și acestea vor rămîne la rîndul lor.

Dar cînd mă gîndesc la forța de iradiatie a personalității sale, la capacitatea de stîrnire, la activitatea lungă și largă de instigator și protector artistic, la moralitatea neîn-

Mircea MARTIN

(Continuare în pag. 7-a)

Lovinescu... Lovinescu... Lovinescu...

Versurile publicate în **Adevărul literar** mă făcuseră destul de cunoscut cercurilor literare și cafenelilor așa că nu m-am mirat când, într-o zi, pe stradă, s-a apropiat de mine un bărbat între două virste care mi-a spus: „Sint Nikita Macedonski. Te-am văzut la cafenea cu băieții. Să știi că înaintea domnului A. de Herz, eu te-am descoperit și eu te-am publicat la **Universul literar**”. Săptămânalul acestuia. În paginile cărui publicasem versuri și proză cu un an și ceva în urmă, era o anexă a ziarului **Universul**, avea tiraj, însă nu avea nici un prestigiu printre literații tineri, pe care începuse să-i cunosc.

Nikita Macedonski era unul dintre bărbaiții cei mai blinzi și cei mai dezarmați în fața vieții din cîți am cunoscut. Avea față palidă, plină de cute și un aer de o îngrijorătoare slăbiciune și stăpînea. Vestmintele ușurele și mult uzate pe care le purta în plină iarnă îi dădeau în general, o înfățișare sărăcuță, însă plină de o noblete greu de înțeles în toate zilele. Să fi fost ora șapte seara. Bulevardul era plin de zăpadă, vîntul ne suiera pe la urechi și multe vitrine gătite încercau să ne spună că se apropie Crăciunul și Anul Nou. M-am jenet o clipă de paltonul meu nou, păros și pufos, cumpărat în rate cu câteva zile mai înainte de la **Cehoslovacia** și de ghetetele mele, cu ținte, care-mi îngăduiau să port ciorapi groși, de lînă, și să nu lunec pe zăpadă înghețată. M-am arătat bucuros de cunoștință și l-am rugat respectuos pe Nikita Macedonski să ia cu mine o ceașcă de ceai sau o cafea cu lapte la **Cafeul princiar** de lângă Cișmigiu, cafeu de care ne aflam destul de aproape. Am tropăit des din picioare de parcă aș fi fost înghețat os și am adăugat: „Cu acest prilej o să ne mai și încălzim”. „Da. O să ne mai și încălzim. Să mergem”.

Cafeneaua era plină de fum acru. Undeva, lângă un perete, agoniza o orchestră. Printre derbedei și prostituate, printre vagabonzi răpănoși și muleri fără căpății am luat și noi loc la o masă. Cartierul, pînă pe malul Dimboviței, era înșesat de case cu fete. Se părea că acele case nu erau de ajuns, așa că foaia se întinse și asupra acestei cafenele, pe care o cunoșteam din vremea războiului, și care mai păstra și acum o eleganță sobră, nițeluș, totuși, păduchioasă. Dar în cafenea era bine pentru că era cald.

Cu fumul ne-am obișnuit de îndată. Am comandat cafele cu lapte „dacă s-ar putea fierbinți”, și un întreg platou cu prăjituri. „Te-aș fi invitat eu pe dumneata dar deocamdată sînt în jenă financiară. Însă, dragă domnule, îmi rezerv această plăcere pe altă dată. De cînd a murit tată-meu...” Mi-a povestit, și cit de colorat, momente din viața lui Alexandru Macedonski, mi-a vorbit despre măreția genului său, neînțeleasă încă, despre moartea ignobilă care nu l-a iertat. „Oare tineretul îl va cunoaște? Dumneata ce spui? Nădejdea noastră e la generația care vine, la generația dumitale care a și venit”.

Nu aveam dreptul să angajez nici generația mea și nici alte generații de scriitori care aveau să vină așa că nu i-am dat nici un răspuns. În schimb l-am recitat în vutielul barabar al cafenelei câteva rînduri de ale maestrului și primele pagini, pe care întimplător le știam pe dinafară, din **Căruta poștei**.

Nikita Macedonski, care acum se încălzea și se simțea bine, a făcut ochii mari și a lăcrimat. „Nu va trece mult, domnule, nu va trece mult și dreptatea tăi va ieși la iveală, dreptatea tăi va ieși la iveală...” „Nu știu, domnule Nikita Macedonski, dar cred că într-o zi va ieși...”

Am trecut la alte subiecte. „Știi? Eu te-am descoperit și eu te-am publicat întâi, eu, Nikita Macedonski, acest Nikita Macedonski pe care domnul A. de Herz nu-l publică. Îți schimbai mereu scrisul, îți schimbai mereu numele, schimbai de fiecare dată hirtia și culoarea plicului dar eu, cînd desfăceam corespondența, te ghiceam, te miroscam. Ha-ha-ha. strigam în redacție, ha-ha-ha... la auziți... Băiatul de la Rosiori de Vede iar și-a schimbat numele, iar și-a schimbat maniera... la ascultăți!... Îți citeam versurile cu aceeași artă cu care le-am citit totdeauna și pe ale mele și pe ale tăii și smulgeam senzația redacției. Se publică... Se publică... N-ai bănuț că noi știam cine ești?” „Nu, n-am bănuț...” „Acum ascultă să-ți citeșc câteva poezii de-ale mele”.

Am ieșit din cafenea cînd se lumina de ziua. Prostituatele care-și pierduseră noaptea fără să aibă norocul de a da peste un client se uitau cu jînd după noi, cu jînd însă fără nici o nădejde.

Acum vîntul amestecat cu zăpadă nu bîntuia numai bulevardul pustiu ci sufla și prin buzunarele noastre.

Mai tîrziu l-am cunoscut pe Pavel Macedonski care și el scria poezii și conferența pe la ateneele populare de cartier, pe Dinu Macedonski care era actor și a jucat pînă mai anii trecuți la Teatrul Giulești— pe Nina Macedonski și pe sotel ei, gîngășul poet Mihail Celiarianu. Numai pe Alexis Macedonski, pictorul pierdut în lume, și pe fiul acestuia, Sf. Sf. Sf. Macedonski, a cărui expoziție de tablouri, deschisă post mortem la Ateneul Român, mi-a încăntat ochii o întregă zi — nu i-am cunoscut.

Oameni care au fost și care mai sînt și mai ales oameni care au fost și care acum nu mai sînt, mereu oameni care au fost și care nu mai sînt! Trece prin fața mea în lungi cortegii. Viii sînt amestecați cu umbrele. Și umbrele sînt multe, mult mai multe. Dar și ele, umbrele, sînt amestecate cu viii...

Va veni o zi cînd nici eu nu voi mai fi. Va veni o zi cînd niciunul dintre oamenii care trăiesc astăzi nu va mai fi. Atunci vor exista

alți oameni pe pămînt. Mai buni decît noi? Mai răi decît noi? Trebuie să credem în bine și în frumos. Trebuie să credem și în superioritatea oamenilor viitorului, a acelor oameni care vor schimba pămîntul într-o uriașă grădină înflorită și care se vor plimba, ca la ei acasă, prin instelate nemărginiri cerești... Sau care vor otrăvi pămîntul și mările pămîntului și vor duce la stingere minunată și miraculoasă viața.

Atunci eram tînr și nu-mi puneam niciuna din aceste întrebări, iar dacă întimplător mă

mi-a propus să merg cu el la Eugen Lovinescu.

Am acceptat. Atunci, Constantin Goran (căci acesta e numele prietenului meu) m-a pus să copiez pe curat trei dintre poeziile pe care le scrisesem recent și pe care nu le publicasem încă.

Se făcuse ceasurile patru. Era cam pe la jumătatea lui decembrie. Afară ploaia era amestecată cu zăpadă. „Tu ai pregătit ceva?” „Da, mi-a răspuns Constantin Goran. Am transcris pe curat câteva sonete”.

N-am întrebato, deși întrebarea îmi sta pe buze, „dar de unde știe că venim!” Stana ne-a ajutat să ne dezbrăcăm (și cu cită jenă am acceptat) și ne-a arătat ușa biroului. „Pe aici!”. Am luat-o eu înainte și am deschis ușa. La birou un bărbat grăsului, saten, tînr încă, sta aplecat asupra unor foi de hirtie și scria. Îndată ce ne-a simțit în odaie s-a ridicat, în picioare, fața i s-a luminat, a făcut un pas spre noi și ne-a întins mina. Fața lui Eugen Lovinescu nu mi-a plăcut. Era prea grasă. Și nu mi-a plăcut nici părul lui alb ca de oate, înainte de vreme, și lîns parcă de pisoi. Purta haine maron închis. În spatele biroului și pe zidul din stînga, dulapuri cu cărți. Incolo, citeva scaune iar în fund un fel de canapea lată sau, poate, un pat. Pe pereți — ici și colo — cite un tablou în ramă modestă, care nu reținea prin nimic privirea. Toate acestea ochii mei le-au văzut și le-au înregistrat într-o fracțiune de secundă. În fața biroului se aflau, goale, așteptînd-ne parcă, două scaune. „Luată loc”. Am luat loc, eu în dreapta, Constantin Goran în stînga. „Poeți? Prozatori?” A răspuns Constantin Goran: „Poeți”, „Interesant. Ia să vedem”. Prietenul meu a scos din buzunar poeziile pe care le pregătise și i le-a întins. Constantin Goran își copiasse sonetele pe niște foi de hirtie galbenă, veche, pătată. Curiozitatea lui Eugen Lovinescu a fost mai mare decît repulsiile pe care i-o stîrneau hirtiele acelea. „Ia să le văd”. Le-a parcurs repede cu ochii și pe urmă le-a citit cu glas tare. Citea simplu, clar, fără nici o nuanță, ca o mașină. I-a înapoiat prietenului meu hirtiele. „E ceva în ce scrii dumneata, talent, desigur, un talent ce se cere îngrijit, cultivat”. Pe urmă a întors ochii cenușii și iscoditori spre mine: „Ei, dumneata, vreau

știi că ai talent?” Bănuiam. Presupuneam. Altfel, nici nu m-aș fi apucat de scris. Mi-o mai spusese și alții, în alte forme, iar domnul A. de Herz îmi publicase poeziile — pe toate cite i le dusesem — în **Adevărul literar** și-mi plătesc pentru ele onorariu. Dar Eugen Lovinescu, cu toată birfa cafenelilor, era și răminea Eugen Lovinescu, autoritate pentru mulți de necontestat. Iar cuvintele lui roștite sec, uscat, metalic, fără nici o căldură — „Domnule, dumneata știi că ai talent?” — au căzut atunci în urechile mele neobișnuit de greu. Nervii, pe care pînă în clipa aceea abia mi-i stăpînisem, s-au rupt dintr-o dată și întreaga mea voință, năruindu-se, m-am lăsat pentru citeva clipe năpădit de plîns. Plîn de rusine că m-am arătat așa de slab unui străin, ba încă unui scriitor ca Eugen Lovinescu care vina pentru „jurnalul” său cazurile rare și întîmplările ciudate din lumea scriitoricească, am sărit în sus și am vrut să ies cît mai repede din încăperea aceea care dintr-o dată devenise pentru mine neagră, sufocantă, apăsătoare. Eugen Lovinescu s-a luat după mine, m-a apucat de umăr și m-a întors pe scaun. Acum puteam să stau iarăși liniștit, ba chiar să discut. Constantin Goran se uita cînd la mine, cînd la profesor și vedeam cu groază că abia se ține să nu puñnească în ris. Cred că avea și de ce.

Profesorul mirat (mai tîrziu cînd ne-am cunoscut mai bine mi-a mărturisit că așa ceva nu i se mai întîmplase) a tras ștergarul biroului și a scos un teanc de corecturi. Arătîndu-mi-le, m-a întrebato: „Știi dumneata ce sînt acestea? Corecturile ultimului număr al **Sburătorului literar**”. „Cum ultimul?” „Da. Ultimul. Domnul Benvenisti nu ne mai poate subvenționa așa că la sfîrșitul acestei săptămîni **Sburătorul** apare pentru cea din urmă oară”. „Îmi pare rău”.

Eugen Lovinescu s-a făcut a nu mă auzi și, în timp ce desfăcea și întindea corecturile pe birou, a continuat să vorbească. „Voi scoate din acest număr una din poeziile domnului Camil Baltazar și una din cele semnate de domnul Ilarie Voronca și voi publica pe două pagini trei poezii ale dumitale, iar la „cronici” voi introduce o notă despre ultimul **sburătorist** adică despre dumneata. Pentru că dumneata, domnule, acesta vei fi în literatura română, ultimul **sburătorist**”. „Vă mulțumesc, domnule profesor, vă mulțumesc și vă făgăduiesc că vă voi rămîne îndatorat pentru totdeauna”. Eugen Lovinescu m-a cîntărit din ochi vrînd parcă să-și dea seama ce gîndesc cu adevărat. Și-a lăsat buza: „Se vede că ai venit de curînd de la țară, sau din provincie și că nu cunoști lumea literelor. Nu zi vorbă mare. Scriitorii...” A mai vrut să-mi spună ceva, însă s-a oprit la timp. Acum obrazul mi se încălzi, mi se inferbină. Îi simți cum arde. Fusesem sincer. Pînă la adîncul inimii mele fusese sincer, însă profesorul, care cunoștea bine lumea literelor, rămăsese poate cu impresia că încercasem să-l cîștig cu linguseala. Tocmai cînd mă zbuciumam sub covîrșitoarea povară a acestor procese de conștiință i-am auzit iarăși egalul glas metalic: „Dar mai e ceva. Trebuie să-ți găsim un alt nume, cu alte cuvinte un pseudonim; să te botezăm altfel”. Am încercat o întrebare: „De ce?” „Profesorul s-a mirat: „Cum, de ce?” Cu numele dumitale atît de simplu, atît de fărînesc nu vei putea face niciodată literatură”. „Numai pentru atît?” „Numele dumitale nu sună frumos”. „Dar Anghel? Dar Iosif?” „Cu acestea lumea s-a obișnuit”. „O să se obișnuiască și cu al meu, — dacă va fi cazul”. „Niciodată mai ales că numele de Zaharia e compromis pe veci de către Caragiale. Zaharia Stancu — Zaharia Trahanache, Zaharia Stancu — Zaharia Trahanache... Se vor face apropiieri glume...” „Și cum cum atîi vroii dumneavoastă să mă... botezați?”

Profesorul mi-a propus citeva nume, unele mai sonore și mai pompoase decît altele, și, deconspirînd numele adevărate ale celor mai mulți dintre colaboratorii **Sburătorului**, căuta cu insistență să mă convingă de frumusețea pseudonimelor ce-mi propusese. „Dacă nu accepți un pseudonim, nu te public. Zaharia Stancu — Zaharia Trahanache... Nu merge, domnule, nu merge...”

Poeziile mele, bietele mele poezii de toamnă, se aflau acolo pe biroul criticului și, în tocmă ca niște flori, se și ofiliseră parcă. Am întins mina, le-am luat și, cocoșîndu-le, le-am băgat în buzunar. „Așadar, domnule, nu vrei să devii ultimul **sburătorist**?” „Nu, domnule profesor”.

Atît eu, cit și prietenul Constantin Goran am scotocit că-l plicisicsem destul pe Eugen Lovinescu, cu prezența noastră acolo, și ne-am ridicat de pe scaune să plecăm, însă tocmai cînd ne pregăteam să ne înclinăm, am auzit soneria țîrînd puternic. Mai tîrziu am intrat în multe case bucureștene, ba am avut eu însumi casă, dar în puține am găsit soneria atît de puternice ca aceea de la locuința lui Eugen Lovinescu din strada Cîmpineanu. De atunci și pînă în momentul cînd redactez printre picături aceste pagini au trecut aproape cincizeci de ani. Cu toate acestea, de cite ori îmi aduc aminte de ea, soneria lui Eugen Lovinescu prînde parcă viață și-mi sună prelung și supărător de puternic în urechi.

Am auzit cum s-a deschis de îndată prima ușă (cea care dădea spre scară) și înainte de a apuca să se deschidă și a doua ușă, un val dulce, amețitor și totuși discret, de parfum a năvălit peste noi și a umplut salonul de modă veche, provincială, în care ne aflam. Am rămas și eu și Constantin Goran încremeșiți. Eugen Lovinescu s-a îndreptat spre ușă murmurînd pentru noi: **Doamna Hortensia Papadat-Bengescu**. M-a cuprins dintr-o dată frigul.

zaharia stancu:memorii

Viață, Poezie, Proză

gîndeam la moarte nici nu-mi păsa. Moartea? Ce să caute la mine moartea? Aveam altele de făcut! Iar tineretea! Mi se părea că tineretea n-o să se isprăvească niciodată. Pe Alexia Bruss n-o uitasem, însă ceea ce mi se părea ciudat era că atunci cînd îmi aduceam aminte de ea amintirea nu mă durea, nu mă mai durea.

Adevărul literar avea tiraj însă nu știu pentru ce îmi intrase în cap că revista din strada Sărindar era și ea, ca și **Universul literar**, lipsită de prestigiu.

Reviste literare apăreau multe în București, apăreau și dispăreau cum dispărușe **Brazde adînci**, revista tinerilor scriitori George Mihail Zamfirescu, Dem. Gălmăn, V. Corbascu, Isaia Tolan, George Dumitrescu-Urziceni, devenit mai tîrziu George Dorul Dumitrescu, Mihail Strajă, Ștefan Delaschi și alții de care voi aminti mai pe scurt sau mai pe larg, după cum va fi cazul în volumul acesta sau în altul.

Prietenul cu care în acel timp al zbuciumatului an 1922 mă întîlneau cel mai des era un tînr buzoian, scund și nițeluș rotofei, cu toată foamea pe care o îndura. Scria sonete, trăia în boemă și spera că într-o zi va izbîti și el să publice și să iașă din anonim. Într-o după-amiază a trecut pe la mine, s-a încălzit la sobă, (la soba de la subsol care rareori se răcea) și, după ce am băut și cite un ceai,

Casa de pe stradă Cîmpineanu în care la etajul întii locuia Eugen Lovinescu cu familia o cunoșteam. La parter își avea sediul redacțional și administrativ revista **Lumea copiilor**. Revista, care avea o largă răspîndire, apărea sub îngrijirea lui Gheorghe Filip, fostul stăpîn al marelui editur de odinioară care a făcut servicii literaturii românești. **Minerva**. Editura intrase în incurcături bărești, după război, și editorul o vinduse **Cărții 1 omănești**. Acum, bătrîn însă încă energic, Gheorghe Filip încerca nu să se refacă ci să trăiască din această **Lume a copiilor**. Izbutea.

După ce am primit vitrinele cu reviste de la parter, am dibuit scara care ducea la apartamentul lui Eugen Lovinescu, o scară rece, de piatră, tocică, vinată. Scara, prin răceala și înfășișarea ei, nu prevestea nimic bun.

Am ajuns la ușa pe care se afla cartea de vizită a omului pe care îl căutam. Atît eu cit și Constantin Goran eram grozav de emoționați. Profesorul Lovinescu — **Sburătorul**, **Cenacul**... Ne-am luat inima în dinți și am sunat. O femeie îmbrăcată orașenește ne-a deschis. În zăpăceala care ne cuprinsese ne-am pomenit spunînd amîndoi deodată „sărut-mina”. O luasem pe harnica servanță Stana (în brațele căreia a și murit Lovinescu peste aproape treizeci de ani) drept stăpîna casei. După ce **cucoana** ne-a răspuns, am întrebato: „Domnul profesor e acasă?” „Da, vă așteaptă”.

să aflu ce e și cu dumneata”. Spunînd acestea zîmbetului său plin de bunăvoință, pe buza de sus, deși se bărbierise cu atenție, îi rămăsese câteva fire de păr nerase. Ca să nu-l las cu mina întinsă, i-am dat și eu poezii. Erau trei poezii de toamnă, un fel de cîntece pline de jale și de culoare, sau mai curînd niște litanii. Criticul le-a citit cu ochii o dată, de două ori, de trei ori. Le citea și clătina din cap. A mirare? A aprobare? A dezaprobare? Nu știam. Emoția, venită nu știu de unde, mă cuprîndea, mă copleșea și era gata-gata să mă biruiască. Cînd am văzut că vrea să citească și poeziile mele cu glas tare — cu acel glas lipsit de căldură, uscat, metalic — am îngăimato: „Vă rog, domnule profesor, nu le mai citiți”. „De ce?” „Nu pot suporta să-mi aud versurile citite nici de alții și nici măcar de mine”. „Mă mir, Unii se bat să mi le recite și-abia reușesc să-i opresc”. Mi-a mai citit o dată poeziile, le-a pus pe birou, mi-a căutat ochii și cînd mi i-a găsit mi-a spus: „Domnule, dumneata

addenda

Date biografice la două aniversări

Aniversarea a 90 de ani de la nașterea poetului Panait Cerna reprezintă prilejul cel mai potrivit spre a aminti lecturile foarte întinse ale scriitorului, pe care numai sfîrșitul prematur l-a împiedicat să lase literaturii române operele majore anunțate. Reproducerea de mai jos înfățișează prima foaie dintr-o bibliografie pe care o studia, pentru teza sa despre *Lirica de gîndire (Die Gedankensyrik)*, susținută în 1913, cu puțin înainte sfîrșitului.

Pe celelalte două foi figurează autori francezi: Brunetiere (*L'evolution de la poeștie lirique au 19-e siècle*), Faquet (*Etude sur le 19-e siecle*), Anatole France, René D. Saint Beuve, Guyau (*L'art au point de vue sociologique*) etc. etc.

„De două luni și mai bine n-am mai văzut slova D-tale. Ori esti plecată în călătorie? Ori poate n-ai primit scrisoarea mea din urmă”. Apoi rînduri șterse: „Eu am fost cităva vreme la Berlin de unde m-am întors iar. Berlinul...” Și în continuare un cactren:

Din Ghengar cel dus cu bine
Tot aștept un rînd ba două —
Și solia nu mai vine...
Vai, povestea nu e nouă.

Ambele documente sînt inedite.

O scrisoare emoționantă ne duce cu gîndul la un alt poet drag, plecat de curînd dintre noi: Miron Radu Paraschivescu. Trimisă la 25 august 1969, din Văleni, ea ne aduce informații despre accidentalul grav pe care tocmai îl suferise poetul. Cităm din scrisoarea adresată lui Serban Cioculescu:

Iubite maestre Cioculescu,
Înainte de a vă cere iertare pentru întîrzierea cu care vă restituu cărțile bunicului meu, Paul Scorteanu (...) sînt jînt să vă informez de fericirea acestei zile: am suferit un greu accident care m-a imobilizat pe două luni (fractura unei vertebre și a unei coaste) și nu mi-a îngăduit să ies din corsetul de gips ca să vă pot scrie ceea ce vă scriu acum — cînd plec la Anara pentru tratamentul balnear (...).
Sper că în toamnă să am bucuria de-a vă revădea. Pînă atunci, multe și călduroase mulțumiri, precum și felicitările cele mai cordiale din partea mea, pentru înalta distincție ce atîi primit-o cu prilejul acestui 23 August.

Cu aceeași prețuire ce v-o poartă de zece de ani,

Miron R. Paraschivescu

Bunicul matern al scriitorului, Paul Scorteanu, a fost unul dintre primii noștri sociologi, iar lucrările pe care voise să le recitească poetul erau: *Sufletul animalelor* — expunere științifică Buc., 1914, 126 p.; *Realități (schife sociologice și literare)*, Buc., 1894, 63 p.; *Unitatea națională în războiul viitor, studiu politic*, Buc., 1893, 40 p. etc.

O culegere a corespondenței lui Miron Radu Paraschivescu, pînăte spiritual și susjîndtor al altor tinere talente, dintre care multe, astăzi, cu solidă reputație, ne-ar dezvălui multe date interesante, atît asupra vieții noastre literare, cit și în privința unei liri generoase și receptive.

Barbu CIOCULESCU

Cum se vede lumea din amfiteatrele studențești

7 interviuri de Adrian Păunescu

(Urmare din pag. 1)

De exemplu?

— Practica studențească. E o idee foarte bună. Fără ea nici nu s-ar putea. Dar iată ce s-a întâmplat. Noi eram foarte curioși și entuziaști. Voiam să punem mina pe lucru, imediat. La facultate totul se organizase bine. Când colo, la șantierul Pipera, am fost puși — vorbesc de grupa mea, nu știu cum a fost cu ceilalți — să facem brocrație. Mi s-a dat un teanc de proiecte de instalații, să le copiez. Am făcut-o. Și cam atât. N-am rămas cu nimic. Noi cu toții am spus cadrelor didactice. Dar cei de la șantier n-aveau timp de noi. Eu cred că practica înseamnă practică, nu hirologăria. Trebuie să ni se dea de lucru efectiv.

Iți place literatura?

— Da, dar depinde. Nu-mi place poezia acaasta modernă.

Dar ce ai citit?

— Am citit în România literară o poezie despre miere și fum, nu se înțelegea nimic. Nici nu m-a mai tentat să cumpăr o carte, ați mi-a plăcut. Mi-ar place poezia clară și mi-ar place un roman de dragoste contemporan.

Ce film românesc ți-a plăcut cel mai mult?

— „Un suris în plină vară”; era interesant și voia să se apropie de realitate, deși cam exagera.

Ce film românesc nu ți-a plăcut?

— Un film muzical, un fel de... așa „Nopțile Bucureștiului” cred.
— La ce te gîndești acum?
— La independența la care trebuie să aspir.

Eu privesc animalele ca pe niște oameni aflați momentan într-o stare de degradare

ION PERȘU

student în anul V, Facultatea de Medicină Veterinară a Institutului Agronomic „Nicolae Bălcescu”

De unde sînteți?

— Din comuna Drăgoești, de lângă Craiova. De fapt — în triunghiul Craiova—Băis—Drăgoești.

Cum ai ajuns aici?

— Voiam să mă fac medic. Sigur că mi-am pus problema că medicina veterinară e mai dificilă și că e mai greu la țară, decît la oraș. Dar faptul de a realiza tu ceva în sat te face să-ți placă meseria. Știi la ce mă gîndesc eu? La dispariția diferenței dintre sat și oraș.

— Zicind „dispariția diferenței dintre sat și oraș” cred că nu vă gîndiți că orașul va ajunge ca satul.

— Satul ar avea multe de luat de la oraș. Dar și orașul ar avea ceva de luat și de învățat de la sat: această creație mică. Satul ar putea să învețe orașul să trăiască natural. Deci diferența trebuie făcută să dispară și în sensul cîștigării dimensiunii naturale, a acelei dimensiuni pe care Sadoveanu o exprima.

Cum e lumea animală?

— Foarte curioasă și surprinzătoare. Faptul că discuți cu o lume care nu vorbește, îți dă sentimentul unei doriri rare, unei indelefiniciri neobișnute. Se vorbește astăzi mult despre psihologia animală. Trebuie știut seama de ea. Și aceste e un lucru miraculos. Să vorbești cu animalele ce nu pot vorbi...

Cum e un animal îndurerat?

— Un animal care suferă e ca un om bolnav grav, ca un om care suferă o paralizie în zonele vorbirii. Eu privesc animalele ca pe niște oameni, aflați momentan într-o stare de degradare de a decădere. Eu așa înțeleg. Pentru că fondul biologic e același.

Cum priviți atunci experiențele mortale pe animale?

— Consider că aceasta e evoluția firească a omenirii. În scară biologică, animalul fiind singura posibilitate a noastră de a face experiențe, necesare în viitor omului. e o piesă de sacrificiu.

Cum citiți de obicei?

— Citesc fabulele ca un mijloc alegoric, bine intenționat de autor, în ridiculizarea aspectelor civice negative.

— Dar dumneavoastră, prieten al animalelor cum sînteți, ar trebui să considerați fabule, poeziile în care oamenii sînt eroi.

— Așa consider că e. Totuși meseria de medic veterinar nu schimbă calitatea de om. Doar nu mă transform în tigr, ci în medic.

Care e animalul pe care-l iubiți cel mai mult?

— Cel mai mult iubesc cîinele.

De ce?

— Pentru că el a dat cele mai bune rezultate ca obiect al cercetării științifice. Iubesc pentru că e un sacrificat. Nu voi uita niciodată acel oraș în care se înalță spre cer statuia cîinului, care fiind apropiat ca fond fiziologic de om, ne-a ajutat să trăim mai mult.

Unde vreți să fiți repartizat?

— Mă pasionează cercetarea — disciplina de fizio-patologie. Sub îndrumarea profesorului meu Nicolae Vorachiu, am descoperit cite ceva din fondul fizio-patologic al lumii animale.

— Mal sînt însă și căsătorit și nu știu ce voi face. În orice caz, cunosc importanța mare a practicii din primii ani de după facultate. Să vedem ce va fi!

Totuși am pierdut mult timp și nu-l mai pot regăsi

CORNEL NEAGOE
student în anul IV la Facultatea de Pediatrie, Institutul Medicofarmaceutic

Năsterea?

— Comuna Căpreni, județul Gorj.

Creșterea?

— Tot acolo.

Ofilierea?

— Craiova, București și ce-o mai fi. Probabil circumscripții rurale.

Veți fi medic în mod întîmplător?

— Noi mai avem medici în familie. La noi fracturile n-au fost o problemă. De altfel, asta m-a și influențat.

Ce fracturile?

— Da, chiar, pentru că mi s-au deschis ochii către copii. De curînd, am intrat pentru prima oară în operație, mina a doua, la o fractură de tibie. În orice caz, cred că pediatria voi fi. Îmi plac copiii.

Aveți?

— Nu, dar o să am. Abia m-am căsătorit astă-vară.

Ce legătură vedeți între pediatrie și politică?

— Văd o legătură doar între pediatrie și rezultatele politicii. O țară prosperă, o țară puternică o aceea în care mortalitatea infantilă e scăzută. Acolo unde mor puțini copii, rezultatele politicii din acea țară sînt clare. La 1000 de copii — în România mor 4-5.

— Pe de altă parte, facultatea de pediatrie e o nouă și pentru țări foarte dezvoltate. În acest sens — observați relația dintre politica generală a țării noastre și copiii țării noastre.

Spuneți-ne un aspect criticabil din facultatea dvs.?

— O anumită lipsă de grijă în comportarea studenților față de profesori.

Din ce decurge asta?

— Probabil că nu s-au luat todeauna măsurile cele mai potrivite împotriva abaterilor.

Totuși, asta nu poate fi cauza.

— Probabil cauza o constituie liceele.

În ce fel vă pregătiți dvs. din punct de vedere politic?

— Citesc zilnic presa, documentele de partid, — despre care se vorbește și în ședințe publice. Să vă povestesc ceva. Am fost de curînd în străinătate. Am fost surprins văzîndu-i pe canadieni în România, rostind repede numele președintelui României, cînd au aflat că sîntem români. Iar noi nici nu știam numele șefului Canadei.

Cum vă petreceți timpul care nu e liber?

— Cursurile, stagiul, ședințe, activități...

Familie!

— Familie, muzică, unora filme. De exemplu, acum cînd stăm de vorbă trebuia să mă duc la un film, dar...

Cărui film îi ține locul discuția noastră?

— Cromwell.

Regrețiți ceva din cei 27 de ani petrecuți la suprafața lumii?

— Mai nimic. Totuși am pierdut mult timp în viață și nu-l mai pot regăsi. Puteam să învăț bine o limbă. N-am învățat.

Cum se va numi băiatul dumneavoastră?

— Ah, vă mulțumesc că ați zis că e băiat. Probabil Tudor, dar soția mea vrea Andrei.

De ce Tudor?

— Comuna mea e vecină cu comuna lui Tudor Vladimirescu. Cred că Tudor se va numi băiatul.

Ar mai rămîne să fie cu adevărat băiat.

Vreau să mă întorc inginer în uzină undc am fost muncitor

GHEORGHE CHIRTU
student în anul IV la Facultatea de Tehnologie construcțiilor de mașini, de la Institutul Politehnic

De unde sînteți?

— Sînt din București, dar n-am părinți — mi-au murit cînd aveam 14 și respectiv 18 ani — și de aceea stau la cămin. Aicea e explicația.

Cum ați trăit?

— Nu greu, dacă discutăm din punct de vedere moral. Greu dacă discutăm din punct de vedere material. Numai în facultate am știut și eu ce e masa, ce e casa.

— Eu am făcut după 7 clase — școala profesională. Pe urmă, am fost la șerul, lucrînd în același timp la matrice, la „Electroaparataj”. În clasa a IX-a, în 1963, am fost luat militar. În 1965, m-am angajat la Fabrica de mașin-unelte și agregate. Un vechi vis al meu. M-am simțit pentru prima oară Om. Am fost promovată pînă la cea mai înaltă categorie de încadrare ca muncitor: am fost primit în partid; aici am înțeles ce e acela colectiv. Tot în 1965 am terminat liceul șerul și m-am dus la facultate — la mașini-unelte, în continuare.

V-ați despărțit de producție?

— De unde? În fiecare vacanță lucrez ca muncitor — niciodată ca funcționar — tot la noi la mașini-unelte.

— Cînd am intrat la facultate, parcă eram buimac. Aveam prea mult timp, parcă, la început. După aceea am învățat să-l folosesc.

— În uzină, colectivul e sudat în mod natural. Eu acolo m-am simțit ca într-o familie. Ce să vă spun? Au fost oameni în uzină, oameni în toată firea, care au început să plîngă de bucurie cînd au auzit că eu am intrat la facultate.

— La facultate e altceva. Cred că noi, studenții, trebuie să ne dezvățăm să mai fim așa de disimulați. Să gîndim adică una și să spunem alta.

De ce — această disimulare?

— Uitați-vă despre ce este vorba! În anul I, am fost locțiitorul organizatorului grupei de partid pe an. Am studiat tot timpul oamenii. Era ceva nou pentru mine și nu foarte plăcut. N-am fost mulțumit de ceea ce am găsit. N-am găsit ajutorul colegial, dezinteresat ce caracterizează oamenii normali. Am găsit prea multă meschinărie, prea mult individualism și lucrul cel mai rău — disimularea. M-am gîndit: care e cauza?

Și care e?

— Cauza? Nu există o preocupare precisă pentru climatul sănătos, de încredere între oameni. Vina principală o are organizația de partid din facultate.

Ce ar trebui făcut practic?

— Sînt organizatorul biroului de partid din facultate. Am propus, văzînd toate astea, crearea pe lângă biroul de partid, a unei comisii largite de educație comunistă.

Care ce să facă?

— Să studieze climatul real, să știe ce fac oamenii, dar nu în mod statistic, ci în mod dinamic.

Cum adică?

— Știți omul — știți cum să îl educi. Bineînțeles, lucrul important e cartea. Dar profesorii ar trebui să știe cum predau ceea ce predau. De fapt, cine e în amfiteatru? La examen trebuie să fie pusă nota pentru o activitate dinainte cunoscută. Iar în pauze...

Ce să se întîmple în pauze?

— Știți că sînt oameni care pot da culoare colectivului. Aceia trebuie folosiți în pauze să dea realmente culoare pozitivă unui an de studii, care e abătut sau indiferent. Pauzele fac parte din viața noastră și sînt foarte importante. Ar mai fi și problema ședințelor de asociație care au ajuns să fie considerate o corvoadă. Trebuie făcut ceva. Cauza e necunoașterea oamenilor!

Ce dorii să faceți în viitor?

— Să mă întorc inginer în uzină unde am fost muncitor, mă gîndeam ce aș face dacă aș fi inginer.

Coincide ce gîndeai atunci cu ce simțiți acum?

— Coincide. Numai că ideea mea e mai clară. Atunci era mai generală. Acum doresc mai mult decît oricînd să mă întorc în această uzină. Eu consider că un inginer e un om care lucrează nu aît cu piesele (deși și cu piesele) cît cu oamenii. Să nu-i trădeze. Muncitorii cred în cei ce fac facultatea. Ei ne cred pe noi chiar mai mari decît sistemul.

Ați zis că n-ați fost niciodată funcționar. Ați spus-o apăsător. De ce?

— Stimez corpul funcționaresc dar am văzut prea mulți oameni (care ar fi putut munci) învîrtînd birții și hîrtioare. A fi funcționar e muncă grea dacă-ți îndeplinești obligațiile; dar dacă ați întrebare care e cea mai mare pedeapsă ce ți s-ar putea da, aș spune că e aceea de a fi funcționar.

— Povestii-mi o satisfacție morală a dvs.!

— În această vară, seria socială de activități de la Izvorul Muresului a constituit prima brigadă națională studențească de muncă patriotică. În 12 zile, cînt am lucrat la Șantierul Noii Politehnici din 170 cîți am fost, rămăsesem I.

Cum?

— Da, I. Dar un I format din 170. Ca să vă convingeți, în decembrie în vacanță ne puteți întîlni pe toți la Pîrîul Rece.

Erați I. Ce nume v-ar fi plăcut să purtați?

— Chiar fiind comandantul brigăzii, nu-mi pot lua libertatea de a da un nume brigăzii noastre. Vă mulțumesc oricum pentru idee și ne vom căuta un nume la iarnă.

Aș fi gata să risc pentru o sentință dreaptă

SORIN STĂTESCU
student în anul IV la Facultatea de Drept

Povestii-mi a doua zi din clasa I primară!

— Am început școala la Brașov, tatăl meu murise de cîțiva ani, și țin minte că a doua zi de la începerea școlii eram încă într-o stare intrucivă depresivă datorită faptului că la școală mă însoțise bunica mea, o femeie mai sîngărie în ale vieții practice, în așa fel încît am fost nevoit să colind citeva școli pînă am ajuns la cea la care aveam dreptul să-mi încep studiile. Deși eram într-o asemenea stare sufletească, voiam să o disimulez, încercînd să fiu un copil mai rău decît eram în realitate. În a doua zi de școală, m-am luat la bătaie cu un coleg și am fost pedepsit.

Ce a fost în a doua zi a anului I al universității?

— Eram năucit că pătrunsesem brusc într-un mediu cu totul nou, într-un colectiv în parte la fel de nesigur ca și mine, la fel de nepregătit pentru activitatea pe care trebuia s-o începem. Am rămas cu o amintire neplăcută, din cauza faptului că niciunul dintre colegii mai mari, din conducerea asociației și niciunul din cadrele didactice nu au știut să ne pună în temă, să ne lămurească în legătură cu detaliile activității pe care ulterior trebuia s-o realizăm.

Ploua?

— Nu, nu-mi mai amintesc dacă ploua, dar știu că primele zile ale universității au fost în general frumoase.

Ce deosebire de climat observați azi?

— Azi, asociațiile studenților, ajutate de cadrele didactice, fac eforturi considerabile pentru a nu lăsa proaspătul student — nepregătit, și aceasta încă din primele zile. Nu cred însă că este suficient nici ceea ce se face astăzi, în acest sens.

E simplu să credeți că nu e suficient. Mai complicat e să dați soluții.

— Desigur, însă personal am căutat să avertizez conducerea asociației studenților din facultatea unde învăț, aît în timpul adunărilor de an, cît și în cursul conferințelor pe facultate, că trebuie găsite mijloace pentru integrarea cit mai rapidă a noilor veniți, și am formulat și propuneri concrete.

Ce propuneri ați făcut?

— Am făcut propunerea, în primul rînd, ca întîile zile din anul universitar să fie dedicate — în ceea ce-i privește pe boboci — întîlnirilor cu toate cadrele de răspundere din asociație, cu profesori și asistenți. În așa fel încît ei să cunoască de la început aît sarcinile și obligațiile, cît și structura de ansamblu a studiului pe care-l vor întreprinde. De asemenea, am propus informarea lor din timp asupra posibilităților ulterioare de afirmare a personalității lor. Mai precis asupra locurilor, cunoscutelor în genere, de repartiție și asupra aptitudinilor ce se cer pentru ocuparea lor. În altă ordine de idei, am propus o foarte atentă modalitate de constituire a asociației studenților din anul I, ca să nu ne trezim ulterior că am ales oameni necorespunzători. Asta se întîmplă încă.

Și ce ați învățat dvs. mai important la facultatea de drept?

— Asta este o întrebare destul de dificilă, nu pentru că nu aș avea ce spune că am învățat, ci pentru că am convingerea că am învățat acolo extrem de multe lucruri importante, lucruri pe care mi-e greu să le sin-

tez în cîteva cuvinte. Oricum, cred că în ceea ce privește pregătirea mea profesională, am acumulat suficiente cunoștințe pentru a-mi practica într-un viitor apropiat meseria...

Atunci renunțați la cei doi ani de stagiatură care urmează!

— Răspunsul meu, socotesc, presupunea acest interval dedicat stagiaturii, perfecționării cunoștințelor mele. Dacă dorii o precizare, ceea ce am învățat pînă acum constituie o bună bază pentru a intra, înarmat cu cunoștințele necesare, în perioada de stagiu.

Aș fi curios să știu în ce măsură vă interesează pe dvs., ca student al unei facultăți de drept, dreptatea.

— Desigur în cea mai mare măsură. Și aceasta, cu aît mai mult, cu cît trăim într-o societate dreaptă.

Spuneți-mi dacă „a face dreptate” poate fi o meserie sau trebuie să fie o vocație.

— Întrebarea dvs. mă pune în dificultate. Mi se pare că a face dreptate — dreptatea nu în sens strict juridic — presupune mai mult decît ceea ce ați vrut să spuneți dvs. prin meserie sau vocație.

Slavă domnului!

— Droplate, de pildă, a știut să-și facă în treaga clasă muncitoare în timpul revoluției socialiste.

De vorbit, vorbiți frumos. Aș fi bucuros să fiți și un om care să dovedească în viitor credința în cuvintele sale. Ce ați fi făcut dacă ați fi fost judecător într-unul din marile procese — cu sentință înredaptă — ale istoriei?

— Fără îndoială, în măsura în care aș fi fost conștient de realitatea situației prezentate mie spre a o judeca, aș fi fost gata să-mi risc poziția cîștigată în societate, dacă ar fi fost cazul pentru a da o sentință legală.

N-ați avut niciodată prilejul să vă spuneți — în mod riscant — punctul de vedere?

— Ba da. Și uneori am avut de pierdut.

Un exemplu!

— În anul care a trecut într-unul din primele seminarii mi-am exprimat deschis opinia în legătură cu maniera în care un profesor din facultatea mea își ținea cursurile. Pentru moment, situația mea a avut de suferit. Ulterior însă, pentru că în fond cele spuse de mine erau și credința colegilor, am avut bucuria de a mă face înțeles chiar de către profesorul respectiv, care în scurt timp a reușit să țină cursuri mult mai convingătoare și într-o logică mai strînsă.

Numele judecătorului dvs. preferat!

— Nu am un judecător preferat.

Avocat?

— Nu.

Procuror?

— Nu.

Cred că trebuie să vă apnați de altă facultate.

— Am să încerc, după cîțiva ani de la terminarea acesteia, să dau examen de admitere la regie de film. Este o pasiune mai veche.

Nu uitați, între drept și regie film, promisiunea în legătură cu dreptatea.

E un student în casa dumneavoastră?

Astăzi, 1 octombrie, am format cinci numere de telefon, la întîmplare, pînă din celor ce răspundau întrebarea: „e un student în casa dvs.?” La această întrebare, mi s-a răspuns în prima casă:

— Greșeală! Vedeți că face atîngere.

— În a doua casă:

— Da. Avem în gazdă un student. Dar ce-a făcut? Că noi nu știm nimic. A făcut ceva rău?

— În a treia casă:

— Aici e instituție, tovarășe. De trei ani avem telefonul-ăsta.

— În a patra casă:

— Da, în casa noastră e un student, ba chiar sînt doi. Și sînt copiii noștri. Aaaa, vă interesează ca să știți, așa? Sînt amîndoi la miting, dar lăsați-ne un număr de telefon și, cînd vin, dar n-ați spus care din ei, o să vă sune. A, dar vreți numai așa, să știți. Păi Tomiță e în anul II la filozofie, iar Le-nu e în anul III la arhitectură. Dar el e mai bătrîn, Tomiță. Că a mai și întrerupt. Bine, tovarășe, bine. Cum ziceți dvs. La revedere.

— În a cincea casă, o voce groasă, absolut insuportabilă, care dacă era la începutul tentativelor noastre, ne-ar fi stricat tot cheful:

— Mai terminați bă cu bancurile astea!

— Ce credeți că dacă n-am făcut facultate...!

— re-ați al dracului de șmecheri. E, bă, e... Desigur, cîndi numere la întîmplare nu spun mare lucru. Și mai ales cîndi numere de telefon. Totuși, chiar în vechența cu care unii se enervează, cum s-a enervat colegul de mai sus, poate fi cîștigată enervația vie a studentului în viața de fiecare zi a societății.

— Și nu numai o prezență fizică, nu numai o prezență numerală, ci și o prezență psihologică.

Luceafărul

Revistă editată de
UNIUNEA SCRITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMÂNIA

Redactor șef: Ștefan Bănuțescu

Redactori șefi adjuncți:

Cazar Baltag, Fînuș Neagu,

Adrian Păunescu

Secretar general de redacție:

Constantin Joiu

REDACȚIA:

București, Bd. Ana Ipătescu 15

Telefon: 11 51 54; 12 16 10

ADMINISTRAȚIA:

Șoseaua Kiseleff 10, tel: 18 33 99

ABONAMENTELE:

3 luni — 13 lei; 6 luni — 26 lei; 1 an — 53 lei

Tiparul executat la

COMBINAT